

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi julkisyhteisöjen
energiatehokkuudesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki julkisyhteisöjen energiatehokkuudesta. Lain tavoitteina on asettaa tavoitteet julkisyhteisöjen energiatehokkuuden parantamiseksi ja energiankäytön vähentämiseksi sekä saada juurrutettua suunnitelmallinen ja pitkäjänteinen energiatehokkuuden edistämistoiminta valtion ja kunta-alan julkisyhteisöihin. Lailla edistettäisiin kestävä kehitystä ja vähennettäisiin energiantuotannon aiheuttamia kasvihuonekaasupäästöjä sekä saavutettaisiin kustannussäästöjä julkisyhteisöissä.

Lakia sovellettaisiin valtion virastoihin ja laitoksiin, tuomioistuimiin ja muihin lainkäyttöelimiin, itsenäisiin julkisoikeudellisiin laitoksiin, eduskunnan virastoihin, yliopistoihin sekä kuntiin ja kuntayhtymiin. Julkisyhteisöille asetettaisiin laissa energiansäästölle yhdeksän prosentin vähimmäistavoite. Kuntien ja kuntayhtymien olisi yhdeksän prosentin tavoitteen sijaan energiansäästötavoitteessaan otettava huomioon niiden todenmukaiset mahdollisuudet säästää energiaa. Lisäksi julkisyhteisöille asetettaisiin energiankäytön vähentämiseksi tavoite vuodelle 2020 siten, että kaikkien julkisyhteisöjen energiankäyttö tulisi olla vuonna 2020

vähemmän kuin mitä se on vuonna 2010. Esitys täydentäisi kuntien energiatehokkuussopimusten ja energiaohjelman järjestelmää, sillä kuntien energiatehokkuussopimukseen ja energiaohjelmaan kirjatut ja näihin liittyneiltä kunnilta ja kuntayhtymiltä edellytetyt toimenpiteet ovat, vuodelle 2020 asetettavaa julkisyhteisön energiankäytön tavoitetta lukuun ottamatta, yhteneväiset tai vaativammat, kuin tästä laista kunnille ja kuntayhtymille kohdistuvat velvoitteet.

Lisäksi lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset energiatehokkuuden edistämismvelvollisuudesta, energiatehokkuuden huomioimisesta hankintatoimessa, toimintasuunnitelmasta energiankäytön tehostamiseksi, osuenergian kulutusseurannasta sekä energiansäästön raportoinnista.

Ehdotetulla lailla on tarkoitus saattaa voimaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin energian loppukäytön tehokkuudesta ja energiapalveluista sekä neuvoston direktiivin, 93/76/ETY kumoamisesta (2006/32/EY), jäljempänä energiapalveludirektiivi, artiklat 4 ja 5 artiklan 1 kohta.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA	3
2.1 Lainsäädäntö	3
2.2 Kansainvälinen kehitys	3
2.3 Euroopan unionin lainsäädäntö	8
2.4 Nykytilan arviointi	10
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	14
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	15
4.1 Taloudelliset vaikutukset	15
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	17
4.3 Ympäristövaikutukset	17
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset	17
5 ASIAN VALMISTELU	17
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto	17
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	17
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	18
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	19
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	19
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	25
3 VOIMAANTULO.....	25
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	26
LAKIEHDOTUS	27
Laki julkisyhteisöjen energiatehokkuudesta.....	27

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Euroopan unionin energiapolitiikan ja ympäristöpolitiikan yhtenä keskeisenä tavoitteena on energian nykyistä tehokkaampi käyttö ja kulutuksen vähentäminen. Valtioneuvosto on asettanut pitkän aikavälin ilmasto ja energiastrategiassa (VNS 6/2008 vp) Suomen strategiseksi tavoitteeksi energian loppukulutuksen kasvun pysäyttämisen ja kääntämisen laskuun. Myös Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmassa on linjattu, että energian käytön kasvua hillitään määrätietoisin voimin ja pyritään taittamaan energian kulutuksen kasvu.

Ehdotetulla lailla on tarkoitus saattaa voimaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi energian loppukäytön tehokkuudesta ja energiapalveluista sekä neuvoston direktiivin, 93/76/ETY kumoamisesta (2006/32/EY). Lailla pantaisiin täytäntöön energiapalveludirektiivin 4 ja 5 artiklan 1 kohta, joissa säädetään energiansäästön yleistavoitteesta ja energian loppukäytön tehokkuudesta julkisella sektorilla. Esitykseen sisältyisi myös kansallisesti asetettu energiankäytön vähentämistä koskeva vaatimus vuodelle 2020. Muilta osin energiapalveludirektiivi pantaisiin täytäntöön lisäksi hallituksen esityksellä eduskunnalle laiksi energiayhtiöiden energiatehokkuuspalveluista niiltä osin kuin energiapalveludirektiiviä ei ole jo pantu täytäntöön vapaaehtoisilla energiatehokkuussopimuksilla.

Esityksen päämääränä on saada julkisyhteisöt kiinnostumaan mahdollisuuksista säästää energiaa, ryhtymään tarkoituksenmukaisiin toimiin energiatehokkuuden parantamiseksi sekä käynnistämään energiakulutuksen säännöllisen seurannan. Suunnitelmallisen ja tavoitteellisen toiminnan varmistamiseksi esityksessä velvoitetaan julkisyhteisöjä asettamaan tavoitteet energiansäästölle ja energianloppukäytön tasolle.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö

Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole julkisyhteisöille tässä hallituksen esityksessä

esitettyjä velvoitteita asettaa energiansäästötavoitetta, vähentää energiankäyttöä, laatia toimintasuunnitelmia energiakäytön tehostamiseksi ja seurata niiden toteutumista tai muutoinkaan arvioida laajemmin tehtyjen energiansäästötoimien vaikutuksia.

Julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä, edistää laadukkaiden hankintojen tekemistä sekä turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuolisia mahdollisuuksia tarjota tavaroita, palveluita ja rakennusurakointia julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa. Lisäksi hankintayksiköiden on pyrittävä järjestämään hankintatoimintansa siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti ja suunnitelmallisesti sekä mahdollisimman tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina ympäristönäkökohdat huomioon ottaen. Hankintalain päätavoitteet ovat siten hyvin erilaiset verrattuna tähän esitykseen.

2.2 Kansainvälinen kehitys

Ruotsi

Ruotsissa on energiapalveludirektiivin soveltamisalan mukainen energian loppukulutus 359 tera-wattituntia (TWh) ja 9 prosentin säästötavoite vuodelle 2016 energiamääränä 32,3 TWh. Ruotsissa ei ole erikseen lainsäädäntöä julkisen sektorin energiatehokkuudesta. Kevään 2009 aikana tullaan julkiselle sektorille esittämään energiapalveludirektiivin toimeenpanoa siten, että kunta-alan julkisyhteisöille tulisi energiatehokkuussopimukset ja valtion julkisyhteisöille velvoitteita säädöksin. Menettely on rakenteellisesti yhdenmukainen Suomessa suunnitellun toimeenpanotavan kanssa. Sopimusten ja säädösten lopullisesta sisällöstä ja muodosta ei ole tarkempaa tietoa. Energiapalveludirektiivin toimeenpanoa tarkastelleen komission raportissa on valtion julkisyhteisöille ehdotettu kohdistettavaksi velvoitteita liittyen energianhallintajärjestelmän käyttöönottoon, rakennushankkeisiin, julkisiin hankintoihin, vuokra- ja leasing sopimuksiin sekä työmatkoihin. Kun-

ta-alalle komissio asetti tavoitteeksi niin laajojen ja koordinoitujen energiatehokkuussuunnitelmien laatiminen ja toimeenpano, että niiden kautta saadaan toteutumaan energiapalveludirektiivin velvoitteena oleva julkisen sektorin esimerkin näyttäjän asema.

Ruotsin julkisia hankintoja koskevassa lainsäädännössä ei ole erillisiä energiatehokkuusvaatimuksia, mutta ympäristömyönteisten julkisten hankintojen edistäminen on ollut pitkään yksi painopiste-alue. Nykyinen vihreiden hankintojen toimintasuunnitelma koskee jaksoa 2007–2010. Energianeuvonta on Ruotsissa organisoitu alueellisten energiatoimistojen ja laajan kunnallisen ja osittain myös kuntien rahoittaman energianeuvojaverkoston puitteissa. Kunnallisten energianeuvojien kohderyhmiä ovat pääasiassa kuluttajat sekä pienet ja keskiuuret yritykset, mutta myös kunnat itse voivat hyödyntää neuvontapalveluja omien rakennusten ja tilojen energiankäytön tehostamiseksi. Osin kunta-alalle kohdistuva toimi on myös ”Bygga-bo-dialogi”, joka on rakentamiseen, asumiseen ja kiinteistönhoitoon liittyvä perustuva toimintamalli, jossa yritysten, kuntien ja viranomaisten vapaaehtoisella yhteistyöllä tavoitellaan mm. asuin- ja julkisten rakennusten energiankulutuksen ympäristörasituksen merkittävää vähentämistä vuoteen 2025 mennessä.

Tanska

Tanska ei laatinut energiapalveludirektiivin edellyttämää kansallista energiatehokkuuden toiminta-suunnitelmaa vaan toimitti Euroopan komissiolle vuoden 2005 energiansäästöohjelman ja sen täydennykseksi muistion, jossa on kuvattu tulevia tavoitteita ja toimia. Jakson 2006—2013 kattavassa energiansäästöohjelmassa on asetettu vuotuisiksi tavoitteeksi 1,15 %:n (2,08 TWh/a) vuotuinen energiansäästö. Uudessa vuoden 2008 energiapoliittisessa linjauksessa on vuotuinen säästö tavoite nostettu 1,5 % tasolle (2,86 TWh/a) ja tavoitevuodeksi asetettu vuosi 2020. Tässä linjauksessa on primäärienergian kulutukselle asetettu tavoitteeksi 2 % vähennys vuonna 2011 ja 4 % vähennys vuonna 2020 verrattuna vuoteen 2006.

Julkiselle sektorille kohdistuvat toimet perustuvat liikenne- ja energiaministerin muille ministereille huhtikuussa 2005 lähettämään kiertokirjeeseen (Circulære). Kiertokirjeessä esitetyt vaatimukset koskevat ministeriöitä, virastoja ja valtion laitoksia. Vaatimukset kohdistuvat suoraan näihin julkisyhteisöihin, mutta jokaisella ministeriöllä on vastuu vaatimusten toimeenpanosta omaa hallinnonalaansa koskien. Toiminta-avustuksia myöntävät viranomaiset voivat avustusten myöntämiseen liittyen edellyttää kiertokirjeessä esitettyjä toimenpiteitä myös avustusten kohteena olevilta yksityisiltä yrityksiltä. Kiertokirjeen velvoitteet eivät koske kunta-alaa, mutta liikenne- ja energiaministeriö pyrkii vaikuttamaan siihen, että vaatimuksia ryhdyttäisiin soveltamaan myös kunta-alalla.

Kiertokirjeessä on asetettu alle vuoden takaisinmaksuajan energiansäästötoimille toteuttamisvelvoite siten, että toimet on toteutettava neljän vuoden kuluessa. Velvoitteena on lisäksi energiankäytön kulutusseuranta, kulutustietojen raportointi ja tietojen toimitaminen Tanskan valtion kiinteistöhallintajärjestelmään. Energiatietojen raportointivelvoite koskee organisaatioita, joiden vuotuinen sähkönkulutus on yli 100 MWh. Seurannan parantamiseksi tulee uudet yli 10 MWh vuodessa energiaa kuluttavat tekniset järjestelmät varustaa erillisillä energiamittareilla. Energiatehokkuus tulee sisällyttää osaksi uusia vuokrasopimuksia ja pyrkiä neuvottelemaan sen saamiseksi mukaan olemassa oleviin sopimuksiin. Julkisten hankintojen osalta kiertokirje asettaa vaatimuksen hankkia energiatehokkaita laitteita, mikäli se hankittaville laitteille asetettujen muiden olennaisien toiminnallisten vaatimusten osalta mahdollista. Energiatehokkaiksi laitteiksi luokitellaan Tanskan ilmasto- ja energiaministeriö alaisen rahaston Elsparefonden ylläpitämässä verkkopalvelussa luetellut laitteet sekä energiamerkinnältään A-luokan laitteet lukuun ottamatta kylmälaitteita, joilla energiamerkintä tulee olla A+ tai A++. Kiertokirjeen soveltamisalan organisaatioiden tulee laatia energiansäästösuunnitelma ja asettaa se julkisesti saataville. Suunnitelman julkisuudella on haettu kiertokirjeen mukaisten toimien toimeenpanolle ulkopuolista painetta, koska sanktioita ei ole.

Saksa

Saksassa on 9 % energiansäästö tavoite energiamääränä 231,4 TWh ja asetettu siten, että sen laskennan perusteena oleva energian loppukulutus 2 573 TWh sisältää myös energiapalveludirektiivin soveltamisalan ulkopuolella olevien päästökauppasektorin yritysten energian loppukulutuksen. Saksassa ei ole ollut tilastotietoja näiden yritysten energian loppukulutuksesta. Mikäli tiedot saadaan koottua, tulee Saksa esittämään uudet tiedot energiapalveludirektiivin soveltamisalan mukaisesti korjattuna seuraavassa toimintasuunnitelmassaan vuonna 2011. Saksa on lisäksi esittänyt toimintasuunnitelmassaan energian loppukulutuksen ja energiansäästö tavoitteen energiamäärät myös käyttäen sähkölle käytetty muuntokerointa 2,5, jota energiapalveludirektiivin mukaan voitaisiin käyttää sähkön säästöille. Saksa on esittänyt säästö tavoitteet sektorikohtaisesti keskimääräisen kustannustehokkaan säästö potentiaalin ollessa 13,3, %. Julkisen sektorin energian loppukulutus on 61,7 TWh, josta kustannustehokkaan säästö potentiaalin määreksi on arvioitu 10,8 TWh (17,5 %). Saksalla on yhtenä päätavoitteena kaksinkertaistaa jaksolla 1990—2020 energiantuotavuus eli bruttokansantuotteen ja primäärienergian kulutuksen suhde. Jaksolla 1990—2006 saavutettiin keskimäärin 1,7 % vuotuisen muutos. Jotta energiantuotavuudelle asetettu tavoite olisi mahdollista saavuttaa vuonna 2020, on jaksolle 2007—2020 asetettu tavoitteeksi 3,1 % vuotuisen muutoksen saavuttaminen. Liittovaltio on asettanut tavoitteeseen vähentää jaksolla 2008—2012 omia CO₂-päästöjään 30 %:lla verrattuna vuoden 1990 tasoon.

Saksassa ei ole erikseen lainsäädäntöä julkisen sektorin energiatehokkuudesta. Säästö ohjauksesta on ollut lakiehdotus, joka ei kuitenkaan saanut riittävää poliittista kannatusta. Saksassa käytännön ongelmina ovat lainsäädäntövallan jakautuminen liittovaltiolle ja osavaltioille sekä julkisen sektorin organisaatioiden huomattavan suuri lukumäärä. Julkisen sektorin energiatehokkuuden edistäminen perustuu laajaan informaatiotoimintaan ja ohjelmiin. Liittovaltiolla on yhtenä osana koko julkiselle sektorille suunnattua

rakennusten energiatehokkuuden kehitysohjelmaa oma ”120 miljoonan ohjelma”, jonka puitteissa tullaan jaksolla 2006—2009 investoimaan liittovaltion rakennusten energiatehokkuuteen yhteensä 480 miljoonaa euroa. Tässä ohjelmassa on investoinneille asetettu rakentamismääräyksiä tiukempia vaatimuksia. Yksi keskeinen investointien toteutustapa on julkisella sektorilla ns. ESCO-palvelu, minkä käyttöönottoon on Saksassa panostettu merkittävästi. Erillisiä julkisen sektorin ohjelmia ovat mm. katuvalaistusten (arvio säästö potentiaalista 25 %) ja liikennevalojen (arvio säästö potentiaalista 70 %) modernisointiohjelma sekä puolustusvoimien energiatehokkuusohjelma, jossa tavoitteena on saavuttaa vuosittain 5 % energiansäästö jaksolla 2007—2010 käyttäen vertailutasona aina edellisen vuoden energian loppukulutusta.

Iso-Britannia

Isossa-Britanniassa on energiapalveludirektiivin soveltamisalan mukainen energian loppukulutus 1517 TWh ja 9 % säästö tavoite energiamääränä 136,5 TWh. Kansallisessa energiatehokkuuden toimintasuunnitelmassa on arvioitu saavutettavan vuonna 2016 energiansäästöä 272.7 TWh eli 18 %. Erillistä lainsäädäntöä julkisen sektorin energiatehokkuudesta ei ole, mutta julkiselle sektorille on asetettu tavoitteet kasvihuonekaasu- ja hiilidioksidipäästöjen ja primäärienergian kulutuksen vähentämiselle sekä energiatehokkuuden parantamiselle.

Vuoteen 2020 mennessä tavoitteena on vähentää keskushallinnon päästöjä 30 % ja parantaa rakennuskannan energiatehokkuutta 30 %. Isossa-Britanniassa on keskushallinnon toimitilojen osalta asetettu tavoitteeksi hiilineutraalius vuoteen 2012 mennessä. Terveystieteiden osalta on erikseen asetettu tavoitteeksi primäärienergian kulutuksen vähentäminen 15 %:lla jaksolla 2000—2010. Tähän liittyen on asetettu uudisrakennusten ja peruskorjattavien rakennusten energiankulutukselle enimmäistasoksi 97–153 kWh/rm³ sekä kaikkia terveydenhuollon rakennuksia koskevana enimmäistasoksi 153–181 kWh/rm³. Toinen keskeinen kohdesektori on koulut ja oppilaitokset perusopetuksesta yliopistoihin. Tavoitteisiin pyritään ohjelmilla,

joissa koulu- ja opetustoimen julkisyhteisöille tarjotaan sekä rahoitusta että teknistä asiantuntijatukea. Suoran taloudellisen tuen lisäksi rahoitusta tarjotaan ns. revolving fund tyyppisistä rahastoista. Rahastoilla voidaan ylläpitää usean sadan miljoonan euron energiansäästöinvestointeja, koska energiakustannuksissa saadut säästöt palautetaan rahastoon.

Uutena toimenä on Isossa-Britanniassa käynnistymässä ns. ”cap and trade” tyyppinen kansallinen päästökauppajärjestelmä (The Carbon Reduction Commitment), joka tulee pakolliseksi päästökauppadirektiivin soveltamisalan ulkopuolella oleville vuositasolla yli 6 GWh energiaa kuluttaville yksityisen ja julkisen sektorin organisaatioille.

Irlanti

Irlannissa on energiapalveludirektiivin soveltamisalan, mutta primäärienergiaekvivalentiksi muutettu energiankäyttö 145,7 TWh ja 9 % säästötavoite energiamääränä 13,1 TWh. Kansalliset tavoitteet on asetettu vuodelle 2020 siten, että energiankäyttöä tulee päästökaupparektiiviin mukaan luettuna tehostaa 20 %:lla ja julkisella sektorilla erikseen 33 %:lla. Vertailutasona on vuoden 2006 energia-kulutus 159,6 TWh, johon kohdistuva kansallinen säästötavoite on energiamääränä 31,9 TWh. Toimenpiteiden seurauksena saatavien säästöjen on arvioitu olevan 34,9 TWh vuonna 2020. Julkisen sektorin energian loppukulutus Irlannissa oli 7,2 TWh vuonna 2005. Irlannissa ei ole erikseen julkisen sektorin energiatehokkuutta koskevaa lainsäädäntöä. Säädöksiä ollaan valmistelussa, mutta niiden lopullinen sisältö ja muoto nähdään vasta syksyllä 2009. Tässä esitetyt toimet ovat toistaiseksi vasta harkinnassa olevia.

Irlannissa on harkinnassa säätää julkiselle sektorille, energiapalveludirektiivissä esitetyjä periaatteita noudattaen, 15 %:n energiansäästötavoitteen asettamisesta vuodelle 2016. Hankintojen energiatehokkuuden edistämiseksi on Irlannissa vuodesta 2008 ollut yrityksillä mahdollisuus tehdä 100 % poisto energiatehokkaista laitteista niiden hankintavuonna edellyttäen, että hankittu laite on hyväksytty SEI:n (Sustainable Energy Ireland)

ylläpitämälle ACA-listalle. Julkisen sektorin osalta on harkinnassa tehdä pakolliseksi ACA-listan valikoiman noudattaminen, jolloin julkisen sektorin hankinnat kohdistuisivat aina energiatehokkaiksi luokiteltuihin laitteisiin. ACA-lista on tällä hetkellä suppea käsittäen vain neljä laiteryhmää, mutta sitä on tarkoitus jatkossa laajentaa.

Julksen sektorin hankkimille rakennuksille on harkinnassa energialuokitukseen perustuvan minimivaatimuksen asettaminen. Vaatimustaso asetettaisiin siten, että se on esimerkillinen, mutta saavutettavissa oleva. Minimivaatimukset, joille tulisi 2–3 vuoden siirtymäaika, koskisivat vain julkisen sektorin rakennusten uudishankintaa, ei omistuksessa tai käytössä olevaa. Harkinnassa on myös ollut energiakatselmusten teettämiselvelite kolmen vuoden kuluessa. Tämä katselmusvelite on kuitenkin todettu ongelmalliseksi, koska rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (2002/91/EY) perusteella annettujen rakennusten energiatodistusten on energiapalveludirektiivin 12 artiklassa todettu vastaavan energiakatselmuksia. Julkisyhteisöjä tulitaisiin lisäksi velvoittamaan sisällyttämään vuosittaisiin toimintakertomuksiinsa kuvauksen julkisyhteisön energiatehokkuuspolitiikasta sekä arvioinnin rakennusten, ajoneuvojen sekä koneiden ja laitteiden energiatehokkuudesta.

Itävalta

Itävallassa on energiapalveludirektiivin soveltamisalan mukainen energian loppukulutus 24,8 TWh ja 9 % säästötavoite energiamääränä 22,3 TWh. Itävallassa ei ole erikseen lainsäädäntöä julkisen sektorin energiatehokkuudesta. Ainoa energiatehokkuuteen liittyvä velvoite tulee julkisten hankintojen lainsäädännöstä, jota on vuonna 2007 muutettu energiapalveludirektiivin johdosta. Hankinta-laissa ei kuitenkaan aseteta erityisiä vaatimuksia energiatehokkuudelle. Energiatehokkuuden on katsottu sisältyvän hankinnan kohteelle asetettuihin ekologisiin vaatimuksiin. Itävallassa valmistellaan lakia, jolla energiapalveludirektiivin velvoitteita tullaan kohdistamaan yhdeksälle osavaltiolle. Tässä säädöksessä ei kuitenkaan aseteta vaatimuk-

sia esimerkiksi julkisille rakennuksille vaan käytännön velvoitteiden asettaminen jää osavaltioiden vastuulle. Joissain osavaltioissa on suunnitelmia kohdistaa energiansäästövelvoitteita myös kunnille. Itävallassa julkisen sektorin energiatehokkuuden edistäminen nojaa pitkälti informaatiotoimintaan, ohjelmiin ja taloudelliseen tukeen.

Liettua

Liettuassa on energiapalveludirektiivin soveltamisalan mukainen energian loppukulutus 42,2 TWh ja 9 % säästötavoite energiamääränä 3,8 TWh. Kansallisessa energiastrategiassa on asetettu säästö-tavoitteeksi 4,7 TWh, koska säästötoimien mitoituksen vertailuvuodeksi on otettu 2005, jolloin loppukäyttö oli lähes 8 % jakson 2001—2005 keskiarvoa suurempi. Liettuassa on ”laki energiasta” vuodelta 2002, mutta tässä laissa ei ole julkiselle sektorille erikseen kohdistuvia tehokkuusvaatimuksia. Energiansäästöä on julkisella sektorilla edistetty sektorin eri toimijoille, kuten kouluille, kirjastoille ja sairaaloille suunnatuilla ohjelmilla. Ohjelmiin liittyvien investointien rahoitus on tullut merkittävin osin EU:n rakennerahastosta. Ohjelmiin osallistumiseen ja tukien saamiseen on liitetty pakollisia vaatimuksia kuten mm. energiakatselmusten toteuttaminen.

Vuonna 2008 annettiin Liettuassa valtioneuvoston periaatepäätöllä vaatimukset energiatehokkuuden huomioimisesta julkisissa hankinnoissa. Vaatimukset ovat ministeriöiden ja suoraan niiden alaisen hallinnon osalta pakollisia ja muille julkisyhteisöille suosituksia. Virallisessa kolmen vuoden välein päivitettävässä luettelossa on esitetty hankinnoissa noudatettavat kriteerit kymmenelle eri laiteryhmälle sekä henkilöautoille. Valolähteitä, toimistolaitteita, kodinkoneita, ilmastointilaitteita sekä kiertovesipumppuja koskevat energiatehokkuuden vähimmäisvaatimustasot on asetettu A- tai B-luokkaan. Henkilöautoille on moottorilavuuden perusteella asetettu keskikulutuksen ylärajat erikseen bensiini- ja dieselmootoreille. Voimassa olevat vähimmäisvaatimukset eivät ole erityisen tiukat.

Latvia

Latviassa on energiapalveludirektiivin soveltamisalan mukainen energian loppukulutus 38,7 TWh ja 9 % säästötavoite energiamääränä 3,5 TWh. Latviassa ollaan valmistelemassa energiatehokkuudesta puitelakia, joka kohdistaisi velvoitteita myös julkiselle sektorille. Julkisen sektorin mahdollisuudet energiatehokkuustoimien toteuttamiseen on kuitenkin nykyisessä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa todettu hyvin rajallisiksi. Julkisia hankintoja koskevassa lainsäädännössä on yleinen velvoite energiatehokkuuden huomioimisesta, mutta suunnitelmassa on ollut sisällyttää niihin suoria energiatehokkuusvaatimuksia. Latviassa energiatehokkuusohjelmien painopistealueena on rakennusten lämmitysenergian kulutuksen vähentäminen ja yhtenä keskeisenä kohdesektorina näissä ohjelmissa ovat olleet valtion, paikallishallinnon ja kuntien rakennukset. Ohjelmiin liittyvien investointien rahoitus on tullut merkittävin osin EU:n rakennerahastosta.

Tšekin tasavalta

Tšekin tasavallassa on energiapalveludirektiivin soveltamisalan mukainen energian loppukulutus 220,5 TWh ja 9 % säästötavoite energiamääränä 19,8 TWh. Julkisen sektorin energiatehokkuudesta on säädösohjausta, joka koskee energiankatselmuksia ja niissä todettujen energiansäästötoimenpiteiden toteuttamista sekä energian kulutusseuranta. Energiakatselmukset ovat olleet pakollisia valtion, paikallishallinnon ja kuntien julkisyhteisöille vuodesta 2001 lähtien. Tšekin tasavallan energiamarkkinavirasto valvoo pakollisten energiakatselmusten toteuttamista ja voi määrätä, kun kyseessä on valtion tai kunnan julkisyhteisö, jonka vuotuinen energian loppukulutus on yli 417 MWh, toteuttamaan energiakatselmuksessa esitettyjä kustannustehokkaita toimenpiteitä. Katselmusvelvoite koskee myös valtion avustuksia saavia yrityksiä silloin, kun yrityksen tehontarve ylittää 200 kW. Valtion julkisyhteisöille on asetettu velvoite energian kulutusseurantaan. Julkisia hankintoja koskeva lainsäädäntö ei

sisällä mitään erityisiä energiatehokkuusvaatimuksia.

2.3 Euroopan unionin lainsäädäntö

Direktiivi energian loppukäytön tehokkuudesta ja energiapalveluista (2006/32/EY)

Euroopan komissio antoi joulukuussa 2003 ehdotuksen direktiiviksi energian loppukäytön tehokkuudesta ja energiapalveluista. Direktiivi hyväksyttiin sisällöllisesti joulukuussa 2005 ja tuli voimaan 17.5.2006. Direktiivi koskee lähtökohtaisesti kaikkea muuta energian loppukäyttöä kuin päästökaupan piirissä olevia yrityksiä, lentoliikennettä ja merenkulkua. Direktiivin perusteella kaikille jäsenvaltioille tuli sama yhdeksän prosentin ohjeellinen energiansäästötavoite jaksolle 2008—2016. Säästötavoite määritetään energiayksiköissä käyttäen laskentaperusteena viiden viimeisen vuoden, joilta tiedot on käytettävissä, virallisten energiatilastojen keskiarvoa. Suomen energiansäästötavoite vuodelle 2016 on 17,8 TWh. Säästötavoitteeseen voidaan sisällyttää energiansäästövaikutuksia myös ennen vuotta 2008 toteutetuista ns. varhaistoimista. Euroopan komissio on katsonut, että varhaistoimien huomioimisella saadaan energiatehokkuudessa jo korkealla tasolla olevien jäsenvaltioiden lähtötilanne huomioiduksi. Energiapalveludirektiivin mukaan varhaistoimia hyväksytään vuodesta 1995 lähtien ja erityisistä syistä vuodesta 1991 lähtien, mutta näin vanhoista toimista ei käytännössä ole tietoja saatavissa. Koska kaikkien säästötoimien osalta on edellytyksenä, että säästövaikutuksen voimassaolo vuonna 2016 on osoitettavissa, ei säästötoimien eliniänkään perusteella kovin monesta 90-luvulla toteutetusta toimesta ole säästövaikutusta enää jäljellä.

Jäsenvaltioiden tulee toimittaa Euroopan komissiolle direktiivin voimassaolon aikana energiatehokkuuden toimintasuunnitelmat vuosina 2007, 2011 ja 2014. Näissä suunnitelmissa tulee esittää kansallisen energiansäästötavoitteen saavuttamiseksi käynnistetyt ja suunnitellut energiansäästötoimet sekä raportoida saavutetut säästövaikutukset. Direktiivissä on energiayhtiöille velvoitteita, jotka liittyvät asiakkaiden energiankäyttöä koske-

vien tietojen toimittamiseen viranomaisille, loppuasiakkaille toimitetun energian mittaamiseen ja laskuttamiseen sekä energiansäästöä edistävien tietojen jakamiseen asiakkaille. Jäsenvaltiot voivat muutoin itse valita ne toimet ja keinot, joilla ohjeellinen 9 % säästötavoite pyritään saavuttamaan. Säästöjen laskennassa jäsenvaltiot voivat käyttää ns. ylhäältä alas (top-down) ja alhaalta ylös (bottom-up) menetelmiä. Jälkimmäisellä on vuonna 2011 raportoitaessa katettava 20—30 % direktiivin soveltamisalan energian loppukäytöstä. Tätä kattavuutta tullaan myöhemmin nostamaan. Direktiivin mukaan energiansäästöjen laskennassa tulee noudattaa Euroopan komission kehittämiä EU-tasolla harmonisoituja laskentamenetelmiä, joiden yksityiskohdat tullaan vahvistamaan sääntelykomiteassa. Laskentamenetelmien tuli olla valmiina vuoden 2008 alussa, mutta kehitystyö on edelleen kesken. Uuden aikataulun mukaan laskentamenetelmät valmistuisivat kesäkuu 2009 loppuun mennessä ja Euroopan komissio vahvistaisi ne vuoden 2009 loppuun mennessä.

Direktiivi rakennusten energiatehokkuudesta (2002/91/EY)

Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin tavoitteena on vähentää hiilidioksidipäästöjä rakennusten energiatehokkuutta parantamalla. Direktiivi vaikuttaa sekä uudis- että korjausrakentamiseen. Direktiivi sisältää kolme eri pääaluetta; energiatodistusten käyttöönoton, energiatehokkuuden vähimmäisvaatimukset sekä lämmityskattiloiden ja ilmastointilaitteiden määräaikaistarkastukset. Energia-tehokkuusdirektiivi luo kehyksen rakennusten energiatehokkuuden parantamiselle ja määrittämiselle jäsenmaissa. Direktiiviä sovelletaan kansallisella tasolla ottamalla huomioon maan ilmasto-olosuhteet, paikalliset olosuhteet, sisäilmastolle asetetut vaatimukset ja kustannustehokkuus.

Energiatehokkuusdirektiivin kansallinen voimaansaattaminen on osaksi tehty lailla rakennusten energiatodistuksesta (487/2007). Rakennuksen omistajan on hankittava energiatodistus silloin, kun rakennus tai sen osa otetaan käyttöön, myydään tai vuokrataan. Laki rakennuksen energiatodistuksesta tuli

voimaan 1.1.2008 ja se koskee kaikkia uusia rakennuksia. Ennen lain voimaantuloa valmistuneisiin rakennuksiin lakia sovelletaan vuoden 2009 alusta lähtien. Energiatodistuksen hankkiminen ennen lain voimaantuloa valmistuneelle omakotitalolle ja enintään kuuden asunnon asuinrakennukselle on vapaaehtoista. Lakia energiataodistuksesta täydennettiin ympäristöministeriön asetuksella rakennuksen energiataodistuksesta (765/2007), joka tuli voimaan 1.1.2008. Asetuksessa säädetään energiatehokkuuden laskentamenetelmästä, energiataodistusmalleista sekä erillisen energiataodistuksen laatijan pätevyydestä. Asetuksen muutos (1032/2008) tehtiin 16.12.2008.

Direktiivin voimaansaattamista on tehty myös lailla rakennuksen ilmastointijärjestelmien energiatehokkuuden tarkastamisesta (489/2007), joka tuli voimaan 1.1.2008. Laissa säädetään ilmastointijärjestelmien kylmälaitteiden määräaikaistarkastuksista.

Direktiivin kansallinen voimaansaattamisen kolmas osa on maankäyttö- ja rakennuslain muutos (488/2007), joka annettiin 17.4.2007. Siinä ympäristöministeriölle annettiin valtuudet antaa rakentamisen energiatehokkuutta koskevia vaatimuksia, jotka on sisällytetty ympäristöministeriön asetukseen Suomen rakentamismääräyskokoelmassa. Rakennuslupaa haettaessa on osoitettava, että suunniteltu rakennus täyttää rakentamismääräysten vaatimukset. Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen nojalla rakentamismääräyskokoelman uusitut osat C3, D3 ja D5 annettiin 19.6.2007 ja ne tulivat voimaan 1.1.2008. Osassa C3 asetetaan rakennuksen lämmöneristystä koskevat määräykset ja osassa D3 rakennuksen energiatehokkuusvaatimukset. Rakennuksen energiankulutuksen ja lämmitystehontarpeen laskentaa koskevat ohjeet sisältyvät osaan D5.

Direktiivin voimaansaattamiseen liittyvät lisäksi myös lämmityskattiloiden vapaaehtoiset tarkastukset, jotka Suomessa toteutetaan direktiivin mahdollistamalla neuvontamenetelyllä. Käyttäjille jaetaan tietoa lämmityskattilan vaihtamisesta, lämmityslaitteistojen muutoksista ja vaihtoehtoisista ratkaisuista, joihin voi sisältyä tarkastuksia lämmityskattilan hyötysuhteen ja mitoituksen arvioimiseksi. Neuvontaa antavat koulutetut asiantuntijat

vapaaehtoisten kattilatarkastusten yhteydessä. Neuvontamenettely toteutetaan osana öljyalan, TEM:n ja YM:n välistä HÖYLÄ III -energiatehokkuussopimusta.

Energiatehokkuutta koskevia rakentamismääräyksiä (osat C3, D2 ja D3) on myöhemmin kiristetty 20.12.2008 ja nämä uudet määräykset tulevat voimaan 1.1.2010.

Euroopan komissio on marraskuussa 2008 antanut esityksen direktiivin muuttamiseksi COM (2008)780. Ehdotuksen tavoitteena on direktiivin selkiyttäminen ja yksinkertaistaminen, soveltamisalan laajentaminen, joidenkin toimien voimistaminen vaikuttavuuden lisäämiseksi ja johtavan roolin asettaminen julkiselle sektorille. Uudistusehdotuksen käsittely aloitettiin Euroopan unionin neuvoston energiatyöryhmässä helmikuussa 2009. Direktiivin uusiminen aiheuttaa todennäköisesti runsaasti muutoksia kansallisessa lainsäädännössä sekä rakentamismääräysten sisällössä.

Direktiivi energiaa käyttävien tuotteiden ekologisen suunnittelun perusteista (2005/32/EY)

Energiaa käyttävien tuotteiden ekologisen suunnittelun perusteista annetun direktiivin, jäljempänä Ecodesigndirektiivi, tavoitteena on vähentää energiaa käyttävistä tuotteista aiheutuvia ympäristö-vaikutuksia luomalla oikeudelliset puitteet ekologisen suunnittelun vaatimuksille. Tavoitteina on lisäksi varmistaa energiaa käyttävien tuotteiden vapaa liikkuvuus EU:ssa, edistää kestävä kehitystä parantamalla energiatehokkuutta ja ympäristönsuojelun tasoa ja samalla energiahuoltovarmuutta.

Ecodesigndirektiivi perustuu näkemykseen, että energiaa käyttävien tuotteiden tuotantoon, jakeluun, käyttöön ja käytön jälkeiseen käsittelyyn liittyy huomattavia ympäristövaikutuksia, joista merkittävä osa määräytyy tuotesuunnitteluvaiheessa. Ympäristönäkökohtien sisällyttäminen tuotekehitysprosessiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa on siten tehokas tapa tehdä parannuksia tuotteisiin ja sitä kautta vähentää ympäristöhaittoja. Ecodesigndirektiivin kansallinen voimaansaattaminen on osaksi tehty lailla tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja

energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista (1005/2008). Lailla säädetään energiaa käyttävien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista. Kyseisen lain tavoitteena on edistää kestävä kehitystä parantamalla energiatehokkuutta ja ympäristönsuojelun tasoa sekä energiahuoltovarmuutta.

Ecodesigndirektiivi on puitedirektiivi, jonka nojalla Euroopan komissio voi antaa tuoteryhmäkohtaisia täytäntöönpanosäädöksiä esim. tuotteiden energiatehokkuudesta. Direktiivin nojalla on valmisteltu energiatehokkuusvaatimuksia parillekymmenelle tuoteryhmälle, joista helmikuu 2009 loppuun mennessä on annettu kahta tuoteryhmää koskevat komission asetukset. Direktiivin soveltamisalaa on ehdotettu laajennettavaksi niin, että se ei koskisi ainoastaan energiaa käyttäviä tuotteita, vaan kaikkia tuotteita, joilla on vaikutusta energiankulutukseen niiden käytön aikana.

2.4 Nykytilan arviointi

Valtion ja kunta-alan julkisyhteisöille kohdistuvaa hallituksen esityksessä esitettyä energiansäästöön ja energiatehokkuuteen tähtäävää aiempaa lainsäädäntöä ei Suomessa ole. Energiatehokkuudelle sekä energiakäytölle asetettuja vaatimuksia on Suomessa toteutettu pääosin vapaaehtoisuuteen perustuen. Siltä osin kun energiatehokkuuteen velvoittavaa säädösohjausta on, kuten rakentamismääräyksissä, koskevat vaatimukset samalla tavalla kaikkia sektoreita.

Julkiselle sektorille laadittiin ensimmäinen erillinen energiansäästöohjelma vuonna 1994. Sekä valtion että kunta-alan julkisyhteisöjä koskeva ohjelma oli sisällöllisesti varsin kattava ja laadukas, mutta sen toteuttamiseen ei tuolloin ollut riittäviä resursseja käytettävissä. Energiatehokkuuden edistäminen julkisella sektorilla oli myös yksi vuonna 1993 perustetun Energiansäästön palvelukeskus Motivan tehtävistä. Erityisesti kunta-alalle kohdistuviin toimiin oli Motivan budjetissa erikseen varattuna vuositasolla noin 50 000 € määräraha. Merkittävä muutos energiatehokkuuden edistämistoimissa tapahtui vuonna 1997, jolloin kauppa- ja teollisuusministeriö ryhtyi solmimaan energian-

säästösopimuksia kuntien ja kuntayhtymien kanssa. Valtion julkisyhteisöjen osalta käynnistyi vastaava toiminta kauppa- ja teollisuusministeriön ja valtion kiinteistöyksiköiden välisen yhteistoimintaohjelman puitteisissa. Valtion kiinteistöyksiköt siirtyivät vuonna 2002 kauppa- ja teollisuusministeriön ja Suomen toimitila- ja rakennuttajaliitto Rakli ry:n väliseen vuonna 1999 solmittuun kiinteistö- ja rakennusalan energiansäästösopimukseen.

Julkisella sektorilla on energiansäästöä ja energiatehokkuutta edistetty vaihtelevasti. Osalla valtion ja kunta-alan julkisyhteisöjä toiminta on ollut pitkään suunnitelmallista ja tuloksellista. Yksittäisiä organisaatioita voidaan pitää tässä hyvinkin edistyskellisenä ja esimerkillisenä, mutta osalla julkisen sektorin organisaatioista työ on vasta käynnistymässä. Kunta-alalla keskeiseksi energiatehokkuuden edistämiskeinoksi on luotu uusi energiatehokkuussopimusten järjestelmä (2008–2016), jolla tuloksia on saavutettavissa säädösohjausta kustannustehokkaammin. Säädösohjaukselle on kuitenkin selkeä tarve, koska koko kunta-alaa ei tulla saamaan mukaan sopimusjärjestelmään, mutta erityisesti, jotta suunnitelmallinen ja pitkäjänteinen toiminta saadaan juurrutettua julkisen sektorin ytimen muodostaviin valtion julkisyhteisöihin.

Energiakatselmustoiminta

Energiakatselmuksella tarkoitetaan asiantuntijoiden suorittamaa perusteellista kartoitusta rakennuksen lämmön ja sähkön sekä veden käytöstä sekä niiden käyttöön liittyvistä kannattavista tehostamismahdollisuuksista. Suomi on pitkään ollut energiakatselmustoiminnassa kansainvälisesti johtavia maita energiakatselmusten kokonaismäärien ja sektorikohtaisten kattavuuksien sekä erityisesti katselmusten laadun ja tulosten seurannan osalta.

Julkisen sektorin palvelurakennusten energiakatselmukset

Työ- ja elinkeinoministeriö ja aiemmin kauppa- ja teollisuusministeriö on tukenut palvelu- ja teollisuusrakennusten energiakat-

selmuksia vuodesta 1992 lähtien. Vuodesta 1993 lähtien katselmustoiminnan kehittämisestä ja edistämisestä ja seurannasta on vastannut Motiva, joka myös kouluttaa energiakatselmoijat ja valvoo energiakatselmusten laatua. Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisee vuosittain katselmustoiminnan yleisohjeet, mutta varsinainen katselmointityö on ohjeistettu Motivan julkaisemilla katselmusmalleilla, joiden noudattaminen on energiatuen myöntämisen edellytys. Vuonna 1997 energiakatselmuksia liitettiin velvoitteena kauppa- ja teollisuusministeriön energiansäästösopimuksiin, millä on ollut ratkaiseva merkitys katselmustoiminnan edistämiseen Suomessa. Kuntien ja kuntayhtymien energiakatselmuksiin on myönnetty energiatukea 40–60 % tukitasolla vuodesta 1992. Energiatukea ei voida myöntää valtion virastojen, laitosten ja liikelaitosten energiakatselmuksiin.

Vuosina 1992–2007 on Suomessa katselmoitu yli 3 800 kuntien palvelurakennusta. Katselmoitujen rakennusten rakennustilavuus on 64 miljoonaa rakennuskuutiometriä, mikä vastaa 46 % osuutta koko kunta-alan palvelurakennusten rakennustilavuudesta. Energiakatselmusten kustannus oli koko jaksolla 11,3 miljoonaa euroa, josta energiatuen osuus oli 5,2 miljoonaa euroa. Kuntien palvelurakennuksissa keskimääräiset energiansäästöpotentiaalit ovat olleet lämmössä 13–15 % ja sähkössä 7–8 %. Seurantatutkimusten perusteella noin 75 % tästä säästöpotentiaalista tulee toteutumaan. Energiakatselmuksissa ehdotetuista yhteensä yli 8 000 toimenpiteestä oli vuoden 2007 loppuun menneessä toteutettu noin 3 200.

Valtion kiinteistöyksiköiden palvelurakennuksista on katselmoitu kertaalleen noin 80 % osana kauppa- ja teollisuusministeriön ja valtion kiinteistöyksiköiden vuonna 1997 solmittua yhteistoimintaohjelmaa, mutta näistä katselmuksista ei ole koottu tietoja säästöpotentiaaleista tai toteutuneista toimenpiteistä.

Asuinrakennusten energiakatselmuksia

Asuinkerrostalojen energiakatselmuksille myönnettiin ensimmäisen kerran valtion tukea Valtion asuntorahaston varoista vuonna

2002. Tukien tarkoituksena oli vuonna 2003 julkaistun energiakatselmuksmallin testaaminen ja viimeisteleminen. Katselmuksmallia voidaan soveltaa sekä asuinkerrostaloissa että rivitaloissa. Ohje päivitettiin vuoden 2005 alussa. Jaksolla 2003–2006 katselmoitiin yhteensä 2 574 asuinkerrostaloa. Asuntoja näissä rakennuksissa oli yhteensä noin 110 600. Energia-avustuksia jaksolla myönnettiin energiakatselmuksiin yhteensä 2,8 miljoonaa euroa.

Energiansäästösopimukset ja -ohjelmat 1997–2007

Vapaaehtoisilla energiansäästösopimuksilla on ollut keskeinen merkitys Suomen energiansäästöohjelmien toimeenpanossa. Vuonna 1997 käynnistynyt ja vuoden 2007 lopussa päättyneen energiansäästösopimusmenettelyn kattavuus oli noin 60 prosenttia koko Suomen energian loppukulutuksesta. Osalla sopimusalueista on koko jaksolla 1997–2007 ollut sopimusteknisesti 2–3 erillistä vaihetta. Viimeisen vuosia 2006–2007 koskevan sopimusjakson aikana valmisteltiin uutta vuosia 2008–2016 koskevaa energiatehokkuussopimusten järjestelmää. Sopimusaloista kauppa- ja teollisuusministeriön päävastuulla oli teollisuutta, kuntia ja kuntayhtymiä, kiinteistö- ja rakennusala, voimalaitosalaa, kaukolämpöalaa sekä sähkön siirtoa ja jakelua koskevat sopimukset. Muita sopimusaloja ovat olleet ympäristöministeriön päävastuulla oleva asuin- ja viestintäministeriön päävastuulla ollut linja-autoalaa koskeva sopimus. Vapaaehtoisten sopimusten lisäksi kauppa- ja teollisuusministeriöllä oli öljylämmityskiinteistöjen energiansäästön edistämistä koskeva Höylä II -ohjelma sekä liikenne- ja viestintäministeriöllä kuorma- ja pakettiautokuljetuksia koskeva energiansäästöohjelma.

Kunta-alan energiansäästösopimuksissa ja energia- ja ilmastopimuksissa oli vuoden 2007 lopussa mukana 74 kuntaa ja kuntayhtymää ja rakennuskantaa 87 miljoonaa kuutiometriä, mikä vastaa yli 50 % osuutta koko kunta-alan rakennuskannasta.

Kiinteistö- ja rakennusalan energiansäästösopimuksissa oli vuoden 2007 lopussa sopi-

muksessa mukana 18 yritystä ja 4 valtion julkisyhteisöä, joista tosin Senaatti-kiinteistöt edusti yksinään lähes 80 % valtion koko rakennuskannasta. Rakennuspinta-alaa oli vuoden 2007 lopussa raportoinnin piirissä noin 8,5 miljoonaa neliometriä. Yksityisen palvelusektorin osalta katselmoitiin koko sopimuskauden aikana 580 rakennusta ja näihin ehdotetuista yli 2 600 toimenpiteestä oli vuoden 2007 loppuun mennessä toteutettu 1 150.

Teollisuuden energiansäästösopimuksen kattavuus oli vuoden 2007 lopussa 85 % koko Suomen teollisuuden energian loppukulutuksesta laskettuna. Energia-alan kolme sopimusala kattoivat 62 % kaukolämmön myynnistä, 90 % sähkön ja lämmön tuotannosta sekä 81 % sähkön jakelusta.

Työ- ja elinkeinoministeriön ja aiemmin kauppa- ja teollisuusministeriö päävastuulla olleiden energiansäästösopimusten puiteissa raportoitiin vuoden 2007 loppuun mennessä saavutetuksi yhteensä 9,1 TWh energiansäästö, josta teollisuuden osuus oli 80 % (7 350 GWh), energia-alan osuus 18 % (1 617 GWh), kuntien osuus 1 % (89 GWh) ja kiinteistö- ja rakennusalan osuus 0,6 % (59 GWh). Kokonaisinvestointi tämän energiansäästön saavuttamiseksi oli lähes 600 miljoonaa euroa. Höylä II energiansäästöohjelman puiteissa raportoitu öljylämmitteisissä pientaloissa saavutettu energian-säästö oli vuoden 2007 lopussa 1,77 TWh.

Ympäristöministeriön päävastuulla on kunnallisten ja yleishyödyllisten asuinkiinteistöjen energian-säästösopimus, joka on kohdistettu Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto Rakli ry:n jäsenyhteisöille. Vuoden 2007 lopussa sopimuksen piirissä oli 28 yhteisöä, joiden hallinnassa oleva asuinkiinteistöjen asuntoala oli 11,3 miljoonaa rakennusneliometriä. Sopimuksen piirissä on noin 290 000 asuntoa, mikä vastaa noin 65 % osuutta kaikista arava-, korkotuki-, asumisoikeus- ja osaomistusasunnoista. Koko Suomen asuin-kerrostalokannasta sopimus kattaa rakennuspinta-alalla mitattuna 13 %. Sopimuksen piirissä olevasta asuntoalasta oli vuoden 2007 loppuun mennessä katselmoitu 22 %. Asuinkiinteistöjen energiansäästösopimus on voimassa vuoteen 2012. Sopimuksen uudistamistyön käynnistämisestä päätettiin syksyllä 2008, koska sopimus ei nykymuodossaan

tuota riittävästi tietoa sopimusyhteisöissä saavutetusta energiansäästöstä eikä tarvittavien muutosten toteuttamista ole tarkoituksenmukaista jättää vuoteen 2013.

Joukkoliikenteen energiansäästön edistämiseksi solmittiin vuonna 2001 yhteistyösopimus, joka korvattiin vuonna 2005 joukkoliikenteen energiansäästösopimuksella. Sopimuksen oli tarkoitus olla voimassa vuoteen 2010, mutta se uusittiin jo vuonna 2008 joukkoliikenteen energiatehokkuussopimukseksi. Vuoden 2006 lopussa joukkoliikenteen energiansäästösopimukseen liittyneiden yritysten autojen osuus oli 52,5 % (7 140 autoa) koko luvanvaraisten linja-autojen kannasta. Sopimukseen oli liittynyt 83 yritystä, jotka edustavat 14,5 %:n osuutta Linja-autoliiton ja Paikallisliikenneliiton jäsenyrityksistä. Lisäksi mukana oli metro- ja raitiovaunuliikenne sekä VR:n lähiliikenne.

Tavaraliikenteen ensimmäinen liikenne- ja viestintäministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön sekä Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry:n välinen energiansäästösopimus koski jaksoa 1999—2002. Sopimusta jatkettiin maaliskuussa 2003 uudella kolmi-vuotisella Kuorma- ja pakettiautoliikenteen energiansäästöohjelmalla, jossa kolmanneksi valtion sopimusosapuoleksi tuli mukaan ympäristöministeriö. Ohjelmaa jatkettiin vuosille 2006—2007, jonka jälkeen se uusittiin jaksoka 2008—2016 koskevaksi energiatehokkuussopimukseksi. Sopimustoiminnan piirissä arvioitiin olevan noin 70—75 % tavaraliikenteen ajosuoritteesta.

Energiatehokkuussopimukset 2008—2016

Uuden energiatehokkuussopimusjärjestelmän (2008—2016) valmistelu käynnistyi syksyllä 2005 ja ensimmäiset sopimukset allekirjoitettiin joulukuussa 2007. Uudessa sopimusjärjestelmässä on työ- ja elinkeinoministeriön päävastuulla elinkeinoelämän sopimusala, joka kattaa teollisuuden, palvelu- alat ja energian siirron, jakelun ja myynnin. Työ- ja elinkeinoministeriö ja ympäristöministeriö ovat sopimusosapuolina lämmitys- ja liikennepolttonesteiden jakelutoimintaa koskevassa Höylä III sopimuksessa. Liikenne- ja viestintäministeriön päävastuulla ovat tavan- kuljetusten ja logistiikan energiatehokkuus-

sopimus ja joukkoliikenteen energiatehokkuussopimus. Ympäristöministeriön päävas-
tuulla olevan asuinrakennusten energiansääs-
tösopimuksen (2002—2012) uudistaminen
käynnistyi vuoden 2009 alussa.

Uudessa sopimusjärjestelmässä on säästö-
tavoitteiden asettamisen lisäksi sopimusvel-
voitteina merkittävä määrä toimenpiteitä,
joiden tavoitteena on saada yritysten ja yhteis-
öjen toiminnasta suunnitelmallista ja pitkä-
jänteistä. Energiansäästötavoitteet on sopi-
muksissa asetettu pääsääntöisesti yhdenmu-
kaiseksi energiapalveludirektiivistä vuodelle
2016 tulleen kansallisen 9 % säästötavoitteen
kanssa. Kuten energiapalveludirektiivissä,
hyväksytään myös energiatehokkuussopi-
muksissa tietyin edellytyksin säästötavoitteen
energiansäästöä myös ennen vuotta
2008 toteutetuista ns. varhais-toimista. Kaik-
ki sopimuksiin liittyvät yritykset ja yhteisöt
sitoutuvat raportoimaan toimistaan vuosittain

Kunta-alan energiatehokkuussopimuksiin
ja energiaohjelmaa oli helmikuu 2009 lop-
puun mennessä liittynyt 56 kuntaa ja kun-
tayhtymää, jotka asukasluvulla mitattuna
edustavat 48 % kattavuutta. Suuruusluokkana
asukasluvulla mitattu kattavuus kuvaa myös
sopimusten kattavuutta koko kunta-alan
energian loppukulutuksesta.

Elinkeinoelämän sopimusalan kattavuus oli
helmikuu 2009 lopussa energiaintensiivisen
teollisuuden osalta 97 % ja keskisuuren teol-
lisuuden osalta toimialasta riippuen 33—70
%. Energiantuotannon kattavuus oli 94 %,
energiapalveluissa sähkön myynnin katta-
vuus 68 %, sähkön jakelun kattavuus 78 % ja
kaukolämmön myynnin ja erillistuotannon
kattavuus 66 %. Palvelualojen kahden toi-
menpideohjelman, kaupan alan ja majoitus ja
ravitsemusalan, osalta ei kattavuuksia vielä
kyetä laskemaan, mutta 24 liittyneen yrityk-
sen lähes 3 TWh:n energiankäyttö vastaa
noin 15 % osuutta koko palvelualan energian
loppukulutuksesta. Elinkeinoelämän sopi-
muksiin liittyneiden yritysten energian lop-
pukulutus oli yhteensä 132 TWh, mikä vas-
taa 40 % osuutta koko Suomen energian lop-
pukulutuksesta ja 75 % osuutta teollisuuden
ja palvelualojen energian loppukulutuksesta.

Höylä III energiatehokkuussopimus kattaa
100 % Suomen lämmitys- ja liikennepolt-
tonesteiden jakelutoiminnoista. Varsinaisena

toimien kohteena Höylä III sopimuksessa on
henkilöautoliikenne ja öljylämmitteiset ra-
kennukset. Öljylämmityksen säästötavoitteen-
si on asetettu 9 %:n ja 600 GWh:n energian-
säästö sekä merkittävä uusituvan energian
osuuden kasvattaminen jaksolla 2008—2016.

Tavaraliikenteen ja logistiikan energiate-
hokkuussopimukseen oli vuoden 2009 al-
kuun mennessä liittynyt 480 yritystä ja lähes
6 000 autoa. Tavoitteena on saada sopimuk-
sen piiriin 60 % luvanvaraisista kuorma- ja
pakettiautoista (24 000 autoa). Energiansääs-
tötavoitteeksi on asetettu 83 miljoo-
naa litraa (0,84 TWh). Vuoden 2008 loppuun menses-
sä oli seurantajärjestelmään liitetty 29,0 mil-
joonan litran (0,3 TWh) polttoaineen kulutus,
mikä on noin 3 % osuus sopimuksen piiriin
kuuluvien kuorma- ja pakettiautojen arvioi-
dusta vuotuisesta energiankulutuksesta (9,3
TWh).

Joukkoliikenteen energiatehokkuussopi-
muksen liittyminen on vasta käynnistymäs-
sä. Tavoitteena on saada sopimuksen piiriin
80 % luvanvaraisesta joukkoliikennekalus-
tosta, jota vastaava sopimus-kauden säästö-
tavoite on yhteensä noin 25 miljoonaa litraa
(0,25 TWh).

Kansalliset energiansäästöohjelmat ESO 2000 ja ESO 2003—2006

Suomen kansallisissa energiansäästöohjel-
missä ESO 2000 ja ESO 2003—2006 ei jul-
kista sektoria ole käsitelty erillisenä energia-
tehokkuustoimien kohdesektorina. Merkittä-
vimmin julkiselle sektorille kohdistuneet
toimet liittyvät energiansäästösopimusjärjes-
telmän laajentamiseen asuinrakennuksiin ja
asuinrakennusten energiakatselmuksmallin
kehittämiseen. Vuonna 2002 käynnistyneen
asuin-kiinteistöjen energiatehokkuussopi-
muksen piirissä on lähinnä kunnallisten ja
yleishyödyllisten kiinteistönomistajien
asuinkiinteistökantaa.

Vuoden 2000 energiansäästöohjelman päi-
vitystä valmistelevaan kauppa- ja teolli-
suusministeriön asettama työryhmä sai tehtä-
väkseen valmistella myös ehdotuksen energi-
ansäästön yleislaiksi siihen liittyvine muine
lainsäädännöllisine muutostarpeineen. Työ-
ryhmän kesäkuussa 2003 antamassa mietin-
nössä oli yhtenä ehdotuksena julkisten orga-

nisaatioiden energiansäästön yleislaki, jossa energian tehokkaan ja säästävän käytön yleisvelvoitteen lisäksi keskeiset velvoitteet liittyivät energiankäytön hallintamenettelyihin ja kulutusseurantaan sekä energiankäytöstä ja siihen kohdistuvista toimista raportointiin ja tiedottamiseen. Yleislakiin ehdotettiin lisäksi sisällytettäväksi velvoitteita koskien energian tehokkaan ja säästävän käytön huomioimista maankäytön suunnittelussa ja kaavoituksessa sekä julkisissa hankinnoissa.

Työ- ja elinkeinoministeriön suositukset ja ohjeet energiatehokkuuden huomioimiseksi julkisissa hankinnoissa

Kauppa- ja teollisuusministeriö antoi vuonna 2000 suositukset siitä, miten energiatehokkuusnäkökohdat voitaisiin ottaa huomioon julkisissa hankinnoissa. Suositus oli tarkoitettu sovellettavaksi erityisesti kun tehdään koneita, laitteita tai rakennuksia koskevia hankintoja, asennuksia tai huoltoa. Työ- ja elinkeinoministeriö uusi ohjeet vuonna 2008. Tämän ohjeen tueksi on työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta Motiva valmistelemassa tarkempia laiteryhmiä ja järjestelmäkohtaisia ohjeita. Vuoden 2009 aikana valmistuvat sisä-, ulko- ja katuvalaistusta sekä suurkeittiöitä koskevat oppaat. Lisäksi Motiva on avannut kuluttajille suunnatun nettipohjaisen hakutyökalun, johon kootaan markkinoilla olevat energiatehokkaat suuret kotitalouslaitteet, toimistolaitteet, viihdeelektronikka, lamput ja autot. Useimpien laitteiden ja koneiden osalta tiedon tarve ei rajoitu yksinomaan julkiselle sektorille vaan koskee laajasti kaikki kuluttajia ja yksityisen sektorin yrityksiä.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen keskeisenä tavoitteena on saattaa energiapalveludirektiivi osaksi kansallista lainsäädäntöä. Energiapalveludirektiivin ensisijainen tavoite on parantaa kustannustehokasta energian loppu-käytön tehokkuutta jäsenvaltioissa. Lain tavoitteina on siten asettaa tavoitteet julkisyhteisöjen energiatehokkuuden parantamiseksi ja energiankäytön vähen-

tämiseksi sekä mahdollistaa energiatehokkuutta parantavien ja energiansäästöä aikaan saavien päätösten tekeminen. Esityksessä on pyritty määrittelemään julkisyhteisöt siten, että lain soveltamisala olisi mahdollisimman selkeä. Vaikka tiettyjä toimintoja on yhtiötetty erityisesti kunnissa, on niin liikelaitokset kuin myös julkisyhteisöjen osin ja kokonaan omistamat yhtiöt on jätetty lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Energiansäästötavoitteiden asettaminen kunta-alalla on jo osin toimeenpantu vapaaehtoisilla energiatehokkuussopimuksilla ja energiaohjelmalla. Ottaen huomioon, että vapaaehtoistoimet eivät kata kunta-alaa kokonaisuudessaan, on tarve asettaa lailla vähimmäisvaatimuksia koko kunta-alalle. Esitys täydentäisi kuntien energiatehokkuussopimus ja energiaohjelma -järjestelmää siten, että myös niille kunnille tulisi lailla säädetyt vähimmäisvelvoitteet energiatehokkuuden edistämiseksi, jotka eivät ole liittyneet järjestelmään. Valtion julkisyhteisöjen energiansäästötavoitteet voitaisiin hoitaa tulosohjaussopimuksin taikka kunkin hallinnonalan omalla ohjauksella. Valtionhallinnon tulosohjaussopimusmenettely tai kunkin hallinnonalan oman ohjauksen menettely ei olisi kuitenkaan niin tehokas ja yhtenäinen kuin lainsäädäntöön perustuva järjestelmä. On otettava huomioon myös se, että tämänkaltaisella läpinäkyvällä energiatehokkuuden yleislailla julkinen sektori voi näyttää yhteiskunnallista esimerkkiä energiansäästön edistämässä ja energiankäytön tehostamisessa.

Esityksen keskeisenä sisältönä on, että julkisyhteisöille kunta-alaa lukuun ottamatta asetettaisiin laissa energiansäästölle yhdeksän prosentin vähimmäistavoite. Yhdeksän prosentin vähimmäistavoitteesta jäsenvaltioita koskien on säädetty energiapalveludirektiivissä eikä kansallisesti ole nähty tarpeelliseksi asettaa yksittäisille julkisyhteisöille sitä tiukempaa vaatimusta. Julkisyhteisöillä on erilaiset resurssit energiansäästömahdollisuuksiin ja julkisyhteisöt ovat vaihtelevasti jo tehneet toimia energiatehokkuuden edistämiseksi, joten liian suuri laissa säädetty vähimmäissäästövaatimus voisi johtaa kohtuuttomuuksiin. Esityksessä on tavoiteltu joustoa ja omien realististen tavoitteiden asettamisen mahdollisuuksia kunta-alalle, joten kuntien ja

kuntayhtymien olisi energiansäästöavoitteessaan otettava huomioon niiden todenmukaiset mahdollisuudet säästää energiaa. Luonnollisesti esityksen tavoitteena on saavuttaa vähintään yhdeksän prosentin säästöavoite myös kunta-alalla. On nähty välttämättömäksi asettaa myös absoluuttisesti ilmaistu energiankäytön vähentämisen tavoite, vaikka energiansäästö pääsääntöisesti johtaa energiankäytön vähentymiseen. Julkisyhteisöille asetettaisiin energiankäytön vähentämisen tavoite vuodelle 2020 siten, että julkisyhteisön energiankäyttö olisi vuonna 2020 vähemmän kuin mitä se on vuonna 2010.

Tavoitteiden saavuttaminen mahdollistettaisiin toimintasuunnitelman avulla energiankäytön tehostamiseksi ja tavoitteiden toteutumista seurattaisiin puolestaan raportoinnin avulla.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Lain soveltamisalaan kuuluvien julkisyhteisöjen vuotuinen energian loppukulutus on noin 14–15 TWh, josta kunta-alan julkisyhteisöjen osuus on 11,5–12,0 TWh ja valtion julkisyhteisöjen osuus 2,5–3,0 TWh. Esityksen taloudellisten kokonaisvaikutusten arvioinnin lähtökohtana ovat tästä energian loppukulutuksesta saavutettavan 9 % energiansäästövaikutuksen aikaan saamisen edellyttämien toimien toteutuskustannukset ja näillä toimilla saavutettavat säästöt energiakustannuksissa. Energiansäästötoimien edellyttämien kustannusten lisäksi lain soveltamisalaan kuuluvien julkisyhteisöille aiheutuu kustannuksia lain velvoitteena olevien toimintasuunnitelmien laatimista, energian kulutusseurannasta sekä vuotuisesta säästötoimien vaikutusten seurannasta ja raportoinnista. Esityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia kotitalouksiin. Yrityksiin esityksestä kohdistuu vain myönteisiä taloudellisia vaikutuksia julkisyhteisöjen energiansäästötoimien toteuttamisen tuoman suunnittelu- ja asennustyön lisäyksen kautta.

Suomessa toteutettujen yli 3 000 kuntien palvelurakennuksen energiakatselmusten perusteella on alle kymmenen vuoden takaisinmaksuajan toimien energiansäästöpo-

tentiaali keskimäärin lämmön kulutuksessa 13–15 % ja 7–8 % sähkön kulutuksessa. Yksinomaan käyttöteknisin toimenpitein on saavutettavissa rakennuskohtaisesti 3–5 % energiansäästö. Jossain yksittäisissä rakennuksissa, joissa energiatehokkuuteen ei ole kiinnitetty huomiota, voi jopa 20–25 %:n energiansäästö olla taloudellisesti kannattavasti toteutettavissa, mutta näin suuret säästöpotentiaalit ovat Suomessa poikkeustapauksia. Keskipokoisissa kunnissa on yksittäisen esimerkkien perusteella mahdollista saavuttaa koko rakennuskannassa kymmenen vuoden takaisinmaksuajan investoinnin noin 10 %:n energiansäästö. Tarkasteltaessa kustannustehokkuutta koko julkisen sektorin osalta, voidaan 5–10 %:n energiansäästön edellyttämien toimien taloudellista kannattavuutta pitää vielä keskimäärin hyvänä tai tyydyttävänä.

Tilanne kuitenkin vaihtelee julkisyhteisöjen välillä. Julkisyhteisöissä, joissa energiatehokkuuden ylläpitämiseksi on tehty jatkuvasti työtä, on kustannustehokkain säästöpotentiaali jo pääosin hyödynnetty. Rakennusten suuri lukumäärä asettaa omat reunaehdot koko rakennuskannan energiatehokkuuden parantamiselle. Yksinomaan rakennuskohtaisten säästötoimien kartoittaminen on suuressa rakennuskannassa ajallisesti usean vuoden työ. Suuressa ja energiatehokkuudeltaan hyvällä tasolla olevassa rakennuskannassa voidaan yli 5 %:n energiansäästön saavuttamista vuoteen 2016 mennessä pitää jo varsin haasteellisena tavoitteena. Yli 10 %:n energiansäästö edellyttäisi jo investointeja, jotka ovat taloudellisesti kannattavia vain peruskorjausten yhteydessä toteutettuina.

Vuoden 2020 energian loppukulutuksen tasolle asetettavien tavoitteiden saavuttamisen ei ole arvioitu aiheuttavan merkittäviä kustannuksia vuoden 2016 energiansäästöavoitteiden saavuttamisen lisäksi. Tässä laissa esitetty yleinen energiatehokkuuden edistämismittaus on hyvin laaja. Kun julkisyhteisöt ryhtyvät nykyistä paremmin ottamaan huomioon toimiensa vaikutukset energiankäytön tehokkuuteen, tulee niillä olemaan seuraavan kymmenen vuoden aikana riittävästi aikaa ja edellytyksiä sellaisten valintojen ja päätösten tekemiseksi, joilla vuoden 2020 tavoite voidaan saavuttaa. Tavoitteen

saavuttamista tukevat myös monet muut julkisyhteisöjen toiminnan tehostamistoimet, kuten esimerkiksi rakennusten tilatehokkuuden ja käyttöasteen nostaminen. Jaksolla 2010–2020 on lisäksi tulossa merkittävä parantuminen julkisyhteisöjen hankkimien laitteiden energiatehokkuuteen, kun Ecodesign-direktiivin perusteella antamat tuotteiden energiatehokkuutta koskevat täytäntöönpanosäädökset poistavat markkinoilta kokonaan energiatehokkuudeltaan huonoimmat laitteet.

Valtion julkisyhteisöt

Lain velvoitteet koskevat yhteensä noin 400 yksittäistä valtion julkisyhteisöä, kun lakia ei sovelleta alle 50 työntekijän julkisyhteisöihin. Alle 50 työntekijän julkisyhteisöjä on noin 600 ja osa näistä pienistä julkisyhteisöistä olisi lain soveltamisalan ulkopuolella jo sen perusteella, ettei niillä ole omaa mitattua energian loppukulutusta. Ottaen huomioon hallinnonalojen organisaatorakenteet ja mahdollisuudet toteuttaa lain velvoitteita koordinoitusti ja yhteistyössä, voidaan tarvittavaa kokonaistyömäärää esimerkiksi toimintasuunnitelmien laatimisen osalta arvioida noin sadan yksittäisen organisaation lukumäärän pohjalta. Valtion julkisyhteisöjen koko 2,5–3,0 TWh energian loppukulutukseen kohdistuva 9 % energiansäästö tavoite vuodelle 2016 on energiämääränä 225–275 GWh. Tästä energiansäästöä on arvioitu noin 20 % saavutettavan ennen vuotta 2010 toteutetuilla toimilla. Jaksolla 2010–2016 toteutettavien uusien toimien investointitarve on yhteensä 60–80 miljoonaa euroa. Ennen vuotta 2010 toteutetut toimet mukaan lukien on vuosittainen säästö energiakustannuksissa 13,5–16,2 miljoonaa euroa.

Valtion julkisyhteisöjen energiankäytön suunnitelmallisen tehostamisen edellyttämien toiminta-suunnitelmien laatimiseksi tarvitaan 20–30 henkilötyövuoden kertaluonteinen työmäärä, joka pääosin toteutuu 2-3 vuoden kuluessa lain voimaan tulosta. Tämän lisäksi aiheutuu vuosittaisesta energiankulutuksen seurannasta sekä toimintasuunnitelman toimista ja saavutetuista energiansäästöistä raportoinnista valtion julkisyhteisöille vuosittain pysyvä 6–9 henkilötyövuoden työmäärä,

josta osa voidaan hankkia energiapalveluja tarjoavilta yrityksiltä. Näissä työmääräarvioissa ylempi henkilötyömäärä edustaa kokonaistyömäärää. Alempi henkilötyömäärä edustaa arvioitua lisätarvetta nykyiseen tilanteeseen verrattuna huomioiden sen, että osassa valtion julkisyhteisöjä on toimintasuunnitelmia jo laadittu sekä toteutetaan vuosittaista energian kulutusseurantaa ja raportointia.

Kunta-alan julkisyhteisöt

Kunta-alan julkisyhteisöistä on merkittävä osa sitoutunut kuntien energiatehokkuussopimusten ja energiaohjelman puitteissa tämän esityksen velvoitteita laajempiin toimiin ja tiukempiin tavoitteisiin sekä joka vuosi tapahtuvaan raportointiin. Kunta-alan noin 12 TWh energian loppukulutuksesta oli helmikuun 2009 loppuun mennessä liitetty sopimusjärjestelmään lähes puolet. Arvioitaessa esityksen taloudellisia vaikutuksia kunta-alalle, on sopimusjärjestelmän ulkopuolelle arvioitu jäävän lukumääränä 250–300 Suomen yhteensä noin 570 kunnasta ja kuntayhtymästä ja 20–40 % eli 2,4–4,8 TWh koko kunta-alan energian loppukäytöstä. Tästä energian loppukulutuksesta on arvioitu mahdolliseksi saavuttaa yhteensä 200–300 GWh energiansäästö, josta noin neljännes saavutetaan ennen vuotta 2010 toteutetuilla toimilla. Jaksolla 2010–2016 toteutettavien uusien toimien investointitarpeeksi on arvioitu 50–75 miljoonaa euroa. Ennen vuotta 2010 toteutetut toimet mukaan lukien on vuosittainen säästö energiankustannuksissa 12–18 miljoonaa euroa.

Kunta-alan julkisyhteisöjen energiankäytön suunnitelmallisen tehostamisen edellyttämien toiminta-suunnitelmien laatimisesta aiheutuu energiatehokkuussopimusten järjestelmän ulkopuolelle jääneille kunnille ja kuntayhtymille 25–35 henkilötyövuoden kertaluonteinen työmäärä, joka pääosin toteutuu 2-3 vuoden kuluessa lain voimaan tulosta. Tämän lisäksi aiheutuu vuosittaisesta energiankulutuksen seurannasta sekä toimintasuunnitelman toimista ja saavutetuista energiansäästöistä raportoinnista näille julkisyhteisöille vuosittain pysyvä 3–5 henkilötyövuoden työmäärä. Näissä työmääräarvioissa ylempi henkilötyömäärä edustaa kokonaistyömäärää.

Alempi henkilötymäärä edustaa arvioitua lisätarvetta nykyiseen tilanteeseen verrattuna huomioiden sen, että osassa kuntia ja kuntayhtymiä on toimintasuunnitelmia jo laadittu sekä toteutetaan vuosittaista energian kulu-
tusseurantaa ja raportointia.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Lakiesityksen velvoitteet energiatehokkuuden edistämisestä kohdistuvat suoraan viranomaisten toimintaan. Velvoitteet koskevat viranomaisten omaa energiankäyttöä, mutta viranomaisten on myös suunnitelmia laatiesaan, toimenpiteitä valmistelleessaan, päätöksenteossa sekä muussa toiminnassaan huomioitava toimenpiteiden vaikutus energiatehokkuuteen ja energiasäästöön. Lakiesityksen vaikutukset viranomaisten toimintaan ovat energiatehokkuuden ja energiasäästön kannalta hyvin laajat ja pitkävaikutteiset. Sen lisäksi, mitä lakiesityksestä on todettu julkisyhteisöille kohdistuvista taloudellisista vaikutuksista ja henkilötymäärästä, arvioidaan lakiesityksen velvoitteiden toimeenpanon seurannan, vuosittain laadittavien energiasäästöraporttien sekä vuosina 2014, 2017 ja 2021 työ- ja elinkeinoministeriölle toimittavien hallinnonalakohtaisten tietojen raportoinnista aiheutuvan vuositasolla 1—2 henkilö-työvuoden työmäärän.

4.3 Ympäristövaikutukset

Lakiesityksen arvioidusta 425—570 GWh energiasäästövaikutuksesta pääosa kohdistuu rakennusten energiankäyttöön. Energia-
katselmusten perusteella rakennuksissa toteutettujen energiasäästö-toimien säästövaikutuksesta 80 % saavutetaan lämmön ja polttoaineiden kulutuksesta ja 20 % sähkön kulutuksesta. Tämä suhteen on arvioitu muuttuvan jaksolla 2010—2016 siten, että sähkön säästön osuus nousee 25 %:iin. Vuonna 2016 olisi lakiesityksellä saavuttavan energiasäästön vaikutus vuotuisiin hiilidioksidipäästöihin 90 000—120 000 tonnia käytettäessä sähkön säästölle keskimääräistä päästökerrointa ja 160 000—210 000 tonnia käytettäessä sähkön säästölle hiililauhteella tuotetun

sähkön päästökerrointa. Muita ympäristövaikutuksia ei ole arvioitu.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Julkisen sektorin oma energiankäyttö on vain noin 5 % koko Suomen energian loppukäytöstä, mutta julkinen sektori voi omilla toimillaan vaikuttaa merkittävästi koko muun yhteiskunnan energiatehokkuuteen. Julkinen sektori on julkisten hankintojen kautta merkittävä markkinatoimija ja voi, ottamalla laajasti energiatehokkuuden huomioon hankintatoimissaan, nopeuttaa sekä markkinamuutosta että näyttää yksityiselle sektorille ja kotitalouksille esimerkkiä hyvistä toimintamalleista. Lakiesityksen keskeisin yhteiskunnallinen vaikutus saavutetaan esimerkin näyttämisen kautta, kun sekä valtion että kuntalan julkisyhteisöt ryhtyvät systemaattisesti ja pitkäjänteisesti tehostamaan energiankäyttöään ja asettavat näihin toimiinsa liittyvät suunnitelmansa julkisesti saataville. Julkisen sektorin esimerkillisen aseman varmistaminen energiatehokkuuden edistämisessä on myös yksi keskeinen energiapalveludirektiivistä jäsenvaltioille tullut velvoite.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Lakiesitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä. Valmistelun aikana on lakiehdotusta käsitelty energiapalveludirektiivin toimeenpanoryhmässä, jossa on edustajat työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi valtionvarainministeriöstä, liikenne- ja viestintäministeriöstä, maa- ja metsätalousministeriöstä ja ympäristöministeriöstä ja Motiva Oy:stä. Lisäksi lakiehdotusta on käsitelty myös Suomen kuntaliiton ja Senaatti-kiinteistöjen edustajien kanssa.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt hallituksen esitysluonnoksesta lausunnot seuraavilta tahoilta:

6 Riippuvuus muista esityksistä

Energian loppukäytön tehokkuudesta ja energiapalveluista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi on tarkoitus

saattaa Suomen lainsäädäntöön kahdella lakiehdotuksella. Tämän esityksen lisäksi eduskunnalle annetaan esitys laiksi energia-yhtiöiden energiatehokkuuspalveluista.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Lain tarkoitus.* Lain tavoitteena olisi asettaa määrälliset tavoitteet ja luoda toiminnalliset puitteet julkisyhteisöjen energiatehokkuuden parantamiseksi ja energiankäytön vähentämiseksi.

Lailla pantaisiin täytäntöön energiapalveludirektiivi julkisyhteisöjen energian loppukulutuksen tehokkuuden osalta. Lailla pantaisiin täytäntöön energiapalveludirektiivin 4 artikla ja 5 artiklan 1 kohta.

2 §. *Lain soveltamisala.* Lakia sovellettaisiin julkisyhteisöihin. Julkisyhteisöillä tarkoitettaisiin ensimmäisen momentin mukaan kaikkia valtion virastoja ja laitoksia. Viranomaiset on yleensä järjestetty virastoiksi tai laitoksiksi. Valtion virastoja ja laitoksia ovat ensinnäkin valtion keskushallintoviranomaiset eli valtioneuvosto ja ministeriöt mukaan lukien tasavallan presidentin kanslia sekä muut valtioneuvoston alaisuuteen kuuluvat viranomaiset, joiden alueellinen toimialta kattaa koko maan. Ministeriöiden alaisia valtion toimielimiä ovat lääninhallitukset ja erityishallintoviranomaiset. Lääninhallitukset ovat yleishallintoviranomaisia, jotka hoitavat myös eräitä oikeushallinnon sekä pelastus- ja poliisihallinnon erityistehtäviä. Erytyshallintoviranomaisten alueellinen toimialue poikkeaa lääninjaosta, minkä vuoksi niitä kutsutaan myös piirihallintoviranomaisiksi. Merkittävimpiä piirihallintoviranomaisia ovat työvoima- ja elinkeinokeskukset sekä ympäristökeskukset ja ympäristölupavirastot. Valtion virastoihin ja laitoksiin kuuluvat lisäksi paikallishallintoviranomaiset, joista tärkeimpiä ovat poliisilaitokset, ulosottovirastot, syyttäjänvirastot ja maistraatit. Valtion laitoksia ovat myös valtion tutkimuslaitokset ja -keskukset sekä asiantuntijalaitokset. Tällaisina voidaan mainita Ilmatieteen laitos, Merenkulkulaitos, Kuluttajatutkimuskeskus, Metsäntutkimuslaitos, Terveys- ja hyvinvoinnin laitos sekä Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus. Myös Valtion taidemuseo ja muut museot kuuluvat lain soveltamisalan piiriin niiltä osin kuin museon omistaa valtio tai kunta.

Pykälän 2 kohdassa tarkoitettuja julkisyhteisöjä olisivat lisäksi tuomioistuimet ja muut lainkäyttöviranomaiset kuten tietyt lautakunnat. Yleisiä tuomioistuimia ovat korkein oikeus, hovioikeudet ja käräjäoikeudet sekä hallintotuomioistuimia korkein hallinto-oikeus ja alueelliset hallinto-oikeudet. Erytystuomioistuimia ovat vakuutus-oikeus, työtuomioistuin ja markkinaoikeus.

Lakia sovellettaisiin kohdassa 3 tarkoitettuihin Suomen Pankkiin mukaan lukien Finanssivalvonta ja Kansaneläkelaitos sekä muihin itsenäisiin julkisoikeudellisiin laitoksiin, joita ovat muun muassa Työterveyslaitos, Kuntien eläkevakuutus sekä Kuntien taakeskus.

Lakia sovellettaisiin 4 kohdan mukaisesti myös eduskunnan virastoihin. Eduskuntaan kuuluvia virastoja ovat eduskunnan kanslia ja eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia sekä eduskunnan yhteydessä olevat valtiontalouden tarkastusvirasto ja ulkopoliittinen instituutti eli kansainvälisten suhteiden ja Euroopan unionin asioiden tutkimuslaitos.

Pykälän 5 kohdassa tarkoitettuja julkisyhteisöjä olisivat lisäksi yliopistolaissa mainitut yliopistot.

Puolustusvoimien tulee huomioida toiminnassaan energiankäyttö, mutta soveltamisalassa olisi pykälän toisessa momentissa rajoitus puolustusvoimien sotilaallisen toiminnan osalta.

Pykälän kolmannessa momentissa säädetäisiin soveltamisalan rajoituksista, sillä lakia ei kuitenkaan sovellettaisi valtion, kunnan tai kuntayhtymän liikelaitoksiin tai julkisyhteisöjen kokonaan taikka osittain omistamiin yhtiöihin. Virastojen ja laitosten käytettävissä olevien resurssien takia lakia ei sovellettaisi myöskään työntekijämäärältään hyvin pieniin virastoihin ja laitoksiin, joten rajaksi asetettaisiin 50 työntekijää. Työntekijät tulisi laskea henkilötyövuosimäärään perustuen eli lakia sovellettaisiin sellaisiin julkisyhteisöihin, joissa on 50 henkilötyövuotta taikka enemmän. Samalla periaatteella myös pienet kunnat olisi jätetty soveltamisalan ulkopuolelle sillä lakia ei sovellettaisi sellaiseen kuntaan, jonka asukasluvu on alle 2000. Myöskään sellaisiin julkisyhteisöihin lakia ei so-

vellettaisi, joilla ei ole lainkaan omaa energian loppukäyttöä.

3 §. Määritelmät. Pykälään otettaisiin keskeiset määritelmät. Pykälässä säädettävät määritelmät on pyritty pitämään energiapalveludirektiivin kanssa mahdollisimman yhteinäisinä.

Pykälän 1-3 kohdissa määriteltäisiin kolme energiaan liittyvää määritelmää, joita olisivat ostoenergia, energian loppukulutus ja energiankäyttö. Käsitteenä energiankäyttö olisi laajin ja energiamääränä suurin, sillä energiankäyttö sisältäisi sekä energian loppukulutuksen että ostoenergian. Mikäli julkisyhteisöllä ei ole muuta energiankäyttöä, kuin se energiamäärä, jonka julkisyhteistö ostaa, on julkisyhteistön energiankäyttö yhtä kuin sen ostoenergia.

Ostoenergialla tarkoitetaan 1 kohdan mukaan julkisyhteistön ostamaa sähkön, lämmön ja jäähdityksen sekä polttoaineiden yhteenlaskettua energiayksiköissä ilmaistua energiamäärää. Ostoenergian määrä on aina tiedossa ja siihen vaikuttaminen julkisyhteistön päätösvallassa. Tätä laajemmin ei julkisyhteisöllä välttämättä ole mahdollisuuksia vaikuttaa energiankäyttönsä tehokkuuteen. Julkisyhteistön toteuttamien energiansäästötoimien voidaan myös todeta kohdistuvan pääsääntöisesti ostoenergian määrän vähentämiseen. Laissa on esitetty, että julkisyhteistön tavoitteiden laskentaperusteena ja kulutus seurannan piirissä olisi vähintään julkisyhteistön ostoenergia. Kulutus seurannalle voi asettaa rajoituksia se, että lämmityspolttoaineiden osalta ei ostoenergian ostohetkellä ja sen käytöllä ole selkeää ajallista yhteyttä.

Energian loppukulutuksella tarkoitetaan 2 kohdan mukaan julkisyhteistön ostamaa ja vuokra- tai muihin sopimukseen sisältyvänä saamaa sähkön, lämmön ja jäähdityksen sekä polttoaineiden yhteenlaskettua energiayksiköissä ilmaistua energiamäärää. Energian loppukulutus käsittää ostoenergian lisäksi koko sen energiamäärän, jonka julkisyhteistö saa osana vuokra- tai muita sopimuksia. Julkisyhteistön todelliset mahdollisuudet vaikuttaa tähän energiamäärään riippuvat monesta seikasta. Julkisyhteistöt eivät käytännössä voi velvoittaa vuokranantajaa todellisten energiankulutusten ja -kustannusten erittelyyn, koska mittauksen toteuttaminen yksittäisten

tilojen osalta voi olla kallista ja teknisesti erittäin hankalaa tai jopa mahdotonta. Laissa olisi tämän vuoksi esitetty, että julkisyhteistön tavoitteiden laskentaperusteena tulee ensisijaisesti olla energian loppukulutus, mutta erityisen painavasta syystä tässä voidaan käyttää myös ostoenergiaa. Erityisen painava syy voi olla esimerkiksi todellisen kulutuksen mittaamisen käytännön toteutettavuus.

Momentin 3 kohdassa määritellään energiankäyttö. Energiankäyttöä olisi julkisyhteistön energian loppukulutus ja julkisyhteistön omaan käyttöön uusiutuvilla energialähteillä tuottama energia. Energiankäytöllä tarkoitettaisiin koko sitä energiamäärää, joka julkisyhteistön käytössä olevien rakennusten, laitteiden, koneiden, erilaisten teknisten järjestelmien ja ajoneuvojen toiminnassa ja ylläpidossa sekä julkisyhteistön tarjoamissa palveluissa kulutetaan. Tätä energian määrää tarkasteltaessa ei olisi merkityksellistä se, mistä ja miten energia saadaan käyttöön. Koska julkisyhteistön asettamat tavoitteet olisi laskettu energian loppukulutuksesta tai ostoenergiasta, johtaisi paikallisesti tuotettu uusiutuva energia näiden määrän pienentymiseen edistämällä siten täysimääräisesti julkisyhteistön asettamien tavoitteiden saavuttamista.

Energiansäästöillä tarkoitettaisiin 4 kohdan mukaan aktiivisin toimenpitein aikaan saatua, energian loppukulutuksen vähentämistä nykytasosta sekä tulevan loppukulutuksen vähentämistä verrattuna siihen energiamäärään, joka toteutuisi ilman aktiivista toimenpidettä. Kun toteutetaan energiansäästötoimi olemassa olevaan kohteeseen, on saavutettu energiansäästö periaatteessa mitattavissa tai mittaustulosten avulla laskettavissa säästötoimea edeltävän energiankulutuksen ja säästötoimen jälkeisen energiankulutuksen erotuksena. Tulevan kulutuksen vähentämisellä tarkoitetaan energian-säästöä, joka saavutetaan energiatehokkailla valinnoilla ja päätöksillä. Moni säästötoimi, kuten matalaenergiarakentaminen, on itse asiassa tulevan kulutuksen vähentämistä. Rakentaminen kyllä lisää energiankulutusta, mutta vähemmän kuin määräysten mukaisesti rakennettu vastaava talo. Tulevan kulutuksen vähentämisen vaikutus on aina laskennallista säästöä, koska energiansäästön määrää verrattuna lähtötilanteeseen ei voi jälkikäteen mitata. Vain sääs-

tötoimien jälkeinen energiankulutus on todellinen. Energiansäästötoimen vaikutuksia energiayksiköissä voidaan laskea ja arvioida monella eri tavalla. Aktiivisella toimella tarkoitettaisiin sitä, että energiansäästöä ei synny itsestään vaan siihen tarvitaan aina toteutettu energiansäästötoimi.

Momentin 5 kohdassa määritellään energiatehokkuus. Energiatehokkuudella tarkoitettaisiin suoritteiden tai palvelun ja sen tuottamiseen tarvittavan energiamäärän keskinäistä suhdetta, jossa energia-tehokkuuden tason arviointiperusteena olisi vastaavan suoritteiden tai palvelun tuottaminen toisaalla. Energiatehokkuus on käsitteellinen ilmaus ominaisuudelle, jonka merkitys ymmärretään yleisellä tasolla, mutta jolle ei ole yhtä ja yleisesti hyväksyttyä määritelmää tai laskentamenetelmää. Saman kohteen energiatehokkuutta voidaan arvioida eri menetelmin ja valitusta menetelmästä riippuen päätyä hyvin erilaisiin lopputuloksiin. Esimerkiksi rakennuksen energiatehokkuutta voidaan arvioida suhteuttamalla sen energiankäyttö rakennuksen tilavuuteen (kilowattituntia/rakennuskuutiometri), mikä on yleisesti käytetty menetelmä. Arviointi voitaisiin tehdä myös suhteuttamalla energiankäyttö rakennuksessa työskentelevien henkilöiden määrään (kilowattituntia/henkilö), joiden vuoksi rakennusta itse asiassa lämmitetään. Kahden identtisen rakennuksen paremmuusjärjestys riippuisi täysin siitä, kumpaa menetelmää käytetään. Laissa on esitetty tavoitteet asetettavaksi energiansäästön määränä ja energian loppukulutuksen tai ostoenergian tasoon kohdistuen. Energiatehokkuuteen kohdistuvien tavoitteiden asettaminen edellyttää määritelmien ja laskentamenetelmien kehittymistä.

Momentin 6 kohdassa määritellään energiatehokkuuden parantuminen. Energiatehokkuuden parantumisella tarkoitetaan teknistä ja ihmisten käyttäytymiseen liittyvistä muutoksista johtuvaa energian loppukulutuksen pienentymistä suhteessa suoritteiden tai palvelun määrään ja laatuun. Energiatehokkuuden muutoksen määrän ja suunnan arviointi on monitahoinen asia. Tarkasti todellista energiatehokkuuden muutosta kuvaavien indikaattorien luominen ja seurannan toteuttaminen voisi olla huomattavan suuritoista.

Yksinkertaiset ominaiskulutusluvut eivät puolestaan yleensä huomioi riittävästi suoritteiden tai palvelun määrän ja/tai laadun muutoksia. Valitusta indikaattorista riippuen voi jopa energiatehokkuuden muutossuunta olla erilainen. Jos rakennuksen tilatehokkuutta parannetaan lisäämällä siinä työskentelevien henkilöiden määrää, on seurauksena ominaiskulutusluvun kilowattituntia/rakennuskuutiometri kasvaminen. Jos energiatehokkuutta olisi arvioitu ominaiskulutusluvuilla kilowattituntia/henkilö, olisi ominaiskulutusluku pienentynyt. Kummakaan ominaiskulutusluvun ei näin ollen voi todeta kuvaavan tarkasti todellista energiatehokkuuden muutosta. Energiansäästötoimien toteuttaminen, kuten lämmöntalteenottojärjestelmien asentaminen, parantaa aina energiatehokkuutta. Osa energiansäästötoimista voi myös parantaa palvelun laatua, kuten uusilla ikkunoilla saavutettu vedon tunteen väheneminen. Energiatehokkuus ei parane itsestään vaan vaatii aina siihen vaikuttavien toimenpiteiden toteuttamista.

Energiakatselmuksella tarkoitetaan 7 kohdan mukaan kokonaisvaltaista kartoitusta julkisyhteisön käytössä olevan rakennuksen energiankäytöstä sekä taloudellisesti kannattavista toimenpiteistä energian loppukulutuksen vähentämiseksi. Energiakatselmukseksi voidaan luokitella useita erityyppisiä energiansäästöselvityksiä. Yleisellä tasolla energiansäästöselvitystä, joka sisältää (i) nykytilan kartoituksen, (ii) energiansäästötoimien tunnistamisen ja (iii) tuloksista raportoinnin, voidaan pitää energiakatselmuksena. Julkisen tuen myöntämisen edellytyksenä on yleensä energiakatselmuksen toteuttaminen annetun ohjeistuksen mukaisesti määrämuotoisina. Tässä laissa tarkoitettua energiakatselmuksen ei edellytetä täyttävien kaikkia julkisen tuen myöntämiseen liittyviä energiakatselmuksen toteutukseen ja raportointiin liittyviä ehtoja. Yksittäisessä rakennuksessa energiakatselmuksen kokonaisvaltaisuudella tarkoitetaan kartoituksen kohdistumista rakennuksen koko energiankäyttöön. Katselmoitaessa muita kuin rakennuksia tarkoitetaan kokonaisvaltaisuudella tarkoituksenmukaista teknistä järjestelmätason kokonaisuutta.

ta, jonka koko energiankäyttö tulee siten olla kartoituksen piirissä.

4 §. *Energiatehokkuuden edistämismääräys.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi julkisyhteisön yleisestä energiatehokkuuden edistämismääräydestä. Pykälässä säädetyllä velvoitteella pyritään edistämään energiapalveludirektiivin 4 artiklassa tarkoitettua energiansäästön yleistavoitetta.

Julkisyhteisön tulisi edistää 1 momentissa säädetyllä tavalla energiatehokkuutta ja energiansäästöä ensinnäkin kaikessa omassa päättävällään olevan energian käytössä.

Julkisyhteisön olisi 2 momentin mukaisesti kiinnitettävä huomiota hankintojen energiatehokkuuteen silloin, kun hankinnalla olisi olennaista merkitystä hankinnan kohteen oman tai sen aiheuttaman energiankäytön kannalta. Tällä tarkoitettaisiin sekä niitä tuotteita, jotka käyttävät itse energiaa (sähkölaitteet) kuin myös niitä hankintoja joilla on vaikutusta energiankäyttöön (ikkunat). Energiatehokkuus tulisi huomioida hankintatoimissa siten, että myös kustannustehokkuus voidaan varmistaa. Vaatimus olisi mahdollista saavuttaa hankkimalla esimerkiksi energiakulutukseltaan A-luokan laitteita tai hyödyntämällä elinkaarikustannuslaskelmia tai muita vastaavia menetelmiä hankintojen kustannustehokkuuden varmistamiseksi. Momentissa säädettyä vaatimusta ei ole kuitenkaan tarkoitettu sellaiseksi, että sen perusteella hankinnan voisi riittauttaa ja tehdä hakemuksen markkinaoikeuteen. Energiapalveludirektiivin 5 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa säädetään siitä, että jäsen-valtioiden on valittava liitteessä VI olevasta luettelosta kaksi tointa. Suomi on valinnut VI liitteen b ja e –kohdat kyseisiksi toimiksi. Energiapalveludirektiivin liitteen VI b –kohdassa säädetään vaatimuksesta ottaa huomioon laite- ja ajoneuvohankinnoissa eri laite- ja ajoneuvoluokkien energiatehokkuutta koskevien tuotespesifikaatioiden luettelot, jotka energiapalveludirektiivin 4 artiklan 4 kohdassa tarkoitettujen julkisen sektorin viranomaiset tai toimistot laativat käyttäen mahdollisuuksien mukaan hyväksi elinkaarikustannusten minimointia koskevia analyysijä tai vastaavia menetelmiä kustannustehokkuuden varmistamiseksi. Direktiivissä säädetään ainoastaan laite- ja ajoneuvohankintojen huomioimis-

ta. Lain soveltamisala olisi siten laajempi, sillä julkisyhteisöjen on otettava energiatehokkuus huomioon kaikissa hankinnoissa aina silloin, kun hankinnalla on olennaista merkitystä energiankäytön kannalta. Energiapalveludirektiivin e –kohdan mukaisista energiakatselmuksista säädetään jäljempänä 9 §:ssä.

Kolmannessa momentissa säädettäisiin siitä, että julkisyhteisön olisi oman energian käytön lisäksi suunnitelmia laatiessaan, toimenpiteitä valmistellessaan, päätöksenteossa sekä kaikessa muussa toiminnassaan huomioitava toimenpiteiden vaikutus energiatehokkuuteen ja energiansäästöön.

Pykälässä säädetty yleinen energiatehokkuuden edistämismääräys olisi hyvin laaja, joten julkisyhteisöjen olisi toteutettava velvoitetta sopivimmalla ja tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Pykälän tarkoituksena luonnollisesti olisi pyrkimys siihen, että julkisyhteisöt ottaisivat kaikessa toiminnassaan huomioon vaikutukset energiansäästöön ja energiankäyttöön.

5 §. *Energiansäästötavoite.* Pykälässä säädettäisiin energiapalveludirektiivin 4 artiklassa tarkoitusta energiansäästön yleistavoitteesta. Energiapalveludirektiivin 4 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on asetettava tämän direktiivin yhdeksännelle soveltamisvuodelle yhdeksän prosentin kansallinen ohjeellinen energiansäästön kokonaistavoite. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, että julkisyhteisöjen olisi kuntia ja kuntayhtymiä lukuun ottamatta asetettava energiansäästö-tavoite vuodelle 2016 ja energiansäästötavoitteen välitavoite vuodelle 2013. Energiansäästön välitavoite vuodelle 2013 olisi asetettava siten, että vähintään yhdeksän prosentin energiansäästötavoite voidaan täyttää vuonna 2016.

Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, että kuntien ja kuntayhtymien olisi ainoastaan asetettava energiansäästötavoite vuodelle 2016 ilman välitavoitetta siten, että energiansäästötavoitteessa on otettu huomioon kuntien ja kuntayhtymien todelliset mahdollisuudet säästää energiaa. Tavoitteena olisi luonnollisesti myös kuntien osalta se, että myös heidän säästötavoite olisi vähintään yhdeksän prosenttia.

Energiansäästötavoite olisi laskettava pykälän 3 momentin mukaan ensisijaisesti vuoden 2010 (vertailuvuosi) tietojen perusteella sillä 2010 on ensimmäinen vuosi jolloin kaikilla julkisyhteisöillä olisi tietoisuus laissa säädetystä velvollisuudesta laskea energiankulutus. Ne julkisyhteisöt, jotka ovat aloittaneet jo hyvissä ajoin energian loppukulutuksen seurannan, voisivat käyttää vertailuvuotena myös vuotta 2005, 2006, 2007, 2008 tai 2009. Energiansäästötavoite olisi pääsääntöisesti laskettava energian loppukulutuksen määrästä, mutta painavasta syystä julkisyhteisö voisi laskea energiansäästötavoitteen myös ostoenergian määrästä. Painavana syynä voitaisiin pitää tilannetta, jossa julkisyhteisö on esimerkiksi vuokrannut kiinteistön siten, että rakennuksen lämmitys sisältyy vuokraan. Siinä tilanteessa jossa vuokralaisella ei ole tosiasiallisia mahdollisuuksia vaikuttaa lämmitysenergian kulutuksen vähentämiseen olisi kohtuutonta, että tähän energiaan kohdistuisi säästövaatimuksia.

6 §. Energiansäästön määrittäminen. Pykälässä säädettäisiin siitä, että energiansäästö määritettäisiin mittaamalla tai arvioimalla energiankäyttö ennen yhden tai useamman energian säästötoimen toteuttamista ja sen jälkeen siten, että energiankäyttöön vaikuttavat ulkoiset tekijät vakioidaan ottamalla huomioon sääolosuhteet ja poikkeavat käytötilanteet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että vuodelle 2016 kohdistuvaan energiansäästötavoitteeseen voitaisiin sisällyttää ainoastaan se määrä energiansäästöä, joka 2005 tai sen jälkeen toteutetuilla energiansäästötoimilla voidaan osoittaa olevan jäljellä vuonna 2016.

7 §. Energiankäytön vähentämisen tavoite. Pykälässä säädetty energiankäyttöä koskeva tavoite on kansallinen. Valtioneuvosto on asettanut pitkän aikavälin ilmasto ja energiastrategiassa (VNS 6/2008 vp) Suomen strategiseksi tavoitteeksi energian loppukulutuksen kasvun pysäyttämisen ja kääntämisen laskuun. Myös Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmassa on linjattu, että energian käytön kasvua hillitään määrätietoisin voimin ja pyritään taistamaan energian kulutuksen kasvu.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, että julkisyhteisön on asetettava energiankäytölle tavoite siten, että energiankäyttö on

vuonna 2020 vähemmän kuin mitä se on vuonna 2010. Vertailuvuotta ei katsota voitavan asettaa aiemmalle vuodelle, sillä vaatimus olisi tuolloin takautuva eikä kaikilla julkisyhteisöillä ei olisi välttämättä saatavilla energiankäyttöä koskevia tietoja vuotta 2010 edeltäviltä vuosilta. Samoin kuin 5 §:ssä säädettyssä energiansäästötavoitteessa, energiankäytön vähentämisen tavoite olisi laskettava energian loppukulutuksen määrästä tai painavasta syystä ostoenergian määrästä. Momentissa säädettäisiin poikkeuksellisten olosuhteiden huomioimisesta tavoitteen laskennassa. Jos julkisyhteisön energiankäyttö on poikkeuksellinen vuonna 2010, voidaan poikkeukselliset olosuhteet kuten peruskorjaus, poikkeukselliset sääolosuhteet tai muu poikkeava käyttötilanne ottaa huomioon tavoitteen laskennassa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteesta jossa julkisyhteisön tehtävät lisääntyvät tai vähenevät. Tavoite olisi siten mukautettava tehtävien seurauksena lisääntyneeseen taikka vähentyneeseen energiankäyttöön.

8 §. Energiansäästön ja energiankäytön tavoitteiden kohtuullistaminen. Pykälässä säädettäisiin energiansäästötavoitteen ja energiankäytön vähentämiselle asetetun vaatimuksen kohtuullistamisesta. Niistä voitaisiin erityisesti syystä poiketa, jos energiansäästötavoite tai energiankäytön vähentämistä koskeva vaatimus olisi julkisyhteisön tehtävien tehokkaan tai taloudellisen hoitamisen taikka muussa laissa säädetyn veloitteen kannalta kokonaisuutena arvioiden ilmeisen kohtuutonta. Tässä laissa säädettyjä veloitteita voitaisiin siten kohtuullistaa esimerkiksi silloin, kun julkisyhteisön hallinnassa oleviin kiinteistöihin kohdistuisi rakennussuojelun vaatimuksia taikka muita vastaavia erityisiä syitä. Erityistä syytä olisi aina harkittava tapauskohtaisesti, mutta kohtuuttomuuteen johtavan erityisen syyn olisi oltava jokin sellainen ulkoapäin tuleva vaatimus taikka rajoite, johon julkisyhteisö ei omalla toimillaan voi vaikuttaa.

9 §. Toimintasuunnitelma energiankäytön tehostamiseksi. Toimintasuunnitelma palvelee erityisesti laissa säädettyjen tavoitteiden toteuttamista, sillä pykälässä säädettäisiin niistä keskeisistä asioista, jotka toimintasuunnitelman tulee sisältää mukaan lukien

säädökset energiankäytön tehostamistoiminnan organisoinnista, tehtävistä energiakatselmuksista ja muista säästötavoitteen saavuttamiseksi tehtävistä energiansäästötoimista sekä energiankäytön tehostamissuunnitelman päivittämisestä.

Energiapalveludirektiivin liitteen VI e – kohdassa säädetään vaatimuksista tehdä energiakatselmuksia sekä toteuttaa niissä ehdotetut kustannustehokkaat toimenpidesuosittukset. Pykälässä säädettäisiin siitä, että energiankäytön tehostamissuunnitelmassa olisi oltava myös tiedot energiakatselmuksista ja niiden perusteella toteutettavista toimituksista. Pykälän toisessa momentissa säädetään lisäksi liitteen VI b –kohdan toimesta siten, että energiankäytön tehostamissuunnitelmassa on oltava lisäksi kuvaus hankintatoimen menettelytavoista tai ohjeista koskien 4 §:n 2 momentissa säädettyä hankintojen energiatehokkuutta koskevan arvioinnin toteutustapaa.

Tarkemmat säännökset toimintasuunnitelman sisällöstä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

10 §. Ostoenergian kulutus seuranta. Pykälässä säädettäisiin julkisyhteisöjen ostoenergian vuosi- tai kuukausitasoisesta seurannasta. Ilman energiankulutuksen seurantaan myöskään 5 ja 7 §:ssä tarkoitettuja tavoitteita ei voi seurata. Rakennuksissa kulutetun sähkön, maakaasun, kaukolämmön ja kaukojäähdytyksen osalta kulutus seuranta säädettäisiin kuukausitasoiseksi. Mikäli rakennusryhmässä energiankulutuksen seuranta ei ole järjestetty rakennuskohtaisesti, voidaan kuukausitasoinen kulutus seuranta toteuttaa rakennusryhmää koskien. Julkisyhteisön kuluttaman muun ostoenergian määrää olisi seurattava vähintään vuositasolla. Ostoenergian kulutuksen määrää rakennuksen osalta olisi kuitenkin mahdollista seurata myös vuositasolla siinä tapauksessa, jos rakennuksen ostoenergian kulutuksen määrä on hyvin vähäinen. Energiankulutuksen vähäisyyttä tulisi arvioida kokonais-valtaisesti siten, että arvioinnissa otettaisiin huomioon paitsi rakennuksen energiankulutus niin myös rakennuksen koko. Tavoitteena olisi kuitenkin, että kuukausitasoisessa seurannassa olisi vähintään 80 prosenttia julkisyhteisön rakennuskannasta. Rakennusten osalta pääsääntöisesti kuukausitasoiseen ja muun kulutuksen osalta

vuositasoiseen kulutus seurantaan velvoittaminen olisi kohtuullinen vaatimus. Veloitteen vieminen tiheämmälle tai tarkemmalle tasolle voisi tulla ongelmalliseksi. Seuranta-kustannusten pitää olla suhteessa saavutettavaan hyötyyn ja kuukausitasoisesta tiheämpi seuranta edellyttäisi aina käytännössä etäluettavia mittareita.

Lisäksi pykälässä säädettäisiin siitä, että energian kulutuksen seurannasta saatuja tietoja on hyödynnettävä energiankäytön tehostamissuunnitelmassa ja sen toimeenpanossa.

11 §. Energiansäästön raportointi. Pykälässä säädettäisiin veloitteesta raportoida säästetyn energian määrästä ja energian lopputuluksesta tai ostoenergian määrästä sekä energiansäästötavoitteen ja energiankäytön vähentämisen tavoitteen edistymisen tilanteesta. Laissa säädettyjen tavoitteiden läpinäkyvyyden varmistamiseksi julkisyhteisöjen on asetettava energiansäästöraportti julkisesti saataville mahdollisimman pian raportin valmistumisen jälkeen. Raportointi on nähty tarkoituksenmukaisimmaksi toteuttaa kootusti vuosittain hallinnonaloittain. Työ- ja elinkeinoministeriö saisi siten kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2013, 2017 ja 2021 kaikkien julkisyhteisöjen energiansäästö-raportit. Työ- ja elinkeinoministeriön on raportoitava tiedot komissiolle energiapalveludirektiivin 14 artiklan mukaisesti vuosina 2011 ja 2014. Tavoitteiden seurannan kannalta myös vuosien 2017 ja 2021 osalta raportointivelvoite on tarpeellinen. On myös hyvin todennäköistä, että komissio tullee vaatimaan raportointia myös muina vuosina kuin 2011 ja 2014. Laissa säädettäisiin myös siitä, että kuntien ja kuntayhtymien on pyynnöstä toimitettava energiansäästöraportti vuosina 2013, 2017 ja 2021 työ- ja elinkeinoministeriölle.

Tarkemmat säännökset energiansäästön raportoinnista voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

12 §. Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010. Pykälän 2 momenttiin on otettu tavanomainen voimaantulosäännös.

13 §. Siirtymäsäännökset. Siirtymäsäännöksissä säädettäisiin siitä, energiansäästön raportointi toteutettaisiin ensimmäisen kerran vuonna 2013 olemassa olevien julkisyhteisöjen osalta. Pykälässä säädettäisiin myös siitä,

että lain voimaantulon jälkeen perustettavan uuden julkisyhteisön on laadittava energiankäytön tehostamissuunnitelma siten, että energiansäästön raportointi voidaan toteuttaa ensimmäisen kerran seuraavana vuonna siitä kun toimintaa on harjoitettu yksi vuosi, kuitenkin aikaisintaan vuonna 2013. Kummassakin tapauksessa energiankäytön tehostamissuunnitelma olisi tehtävä viimeistään ennen energiansäästön raportointia.

Toisessa momentissa säädettäisiin lain voimaantulon jälkeen perustettavista uusista julkisyhteisöistä. Ei olisi yhdenvertaista, että uusilla organisaatioilla olisi sama yhdeksän prosentin säästötavoite, joten uusilla julkisyhteisöillä energiansäästötavoite on yhdeksän prosentin sijasta yksi prosentti kultaakin toiminnan harjoittamisen täydeltä kalenterivuodelta. Uusien kuntien ja kuntayhtymien on asetettava energiansäästötavoite vuodelle 2016 ilman välitavoitetta siten, että energiansäästötavoitteessa on otettu huomioon kuntien ja kuntayhtymien todenmukaiset mahdollisuudet säästää energiaa. Energiansäästötavoite ja energiankäytön vähentämisen tavoite olisi laskettava julkisyhteisön perustamista seuraavan vuoden energian loppukulutuksen tai erityisen painavasta syystä ostenergian määrästä. Lain voimaantulon jälkeen perustettavilla uusilla julkisyhteisöillä energiansäästötavoitteen välitavoite tulisi liian pian, joten niiden ei tarvitsisi laatia lainkaan 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua energiansäästötavoitteen välitavoitetta vuodelle 2013. Vuonna 2015 perustettava julkisyhteisö ei käytännössä ehtisi toteuttaa suunnitelmia vuoteen 2016 mennessä, joten vuonna 2015 perustettavan julkisyhteisön ei tarvitsisi asettaa puolestaan 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua energiansäästötavoitetta vuodelle 2016. Kolmannessa momentissa säädettäisiin tilanteesta jossa julkisyhteisö tulee lain soveltamisalan piiriin esimerkiksi tilanteessa jossa kunnan asukasluvu taikka julkisyhteisön työntekijämäärä suurenee. Tuolloin tilanne on sama kuin lain voimaantulon jälkeen perustettavalla uudella julkisyhteisöllä, joten lain soveltamisalan piiriin tulevaan julkisyhteisöön sovelletaan soveltuvin osin mitä edellä on säädetty lain voimaantulon jälkeen perustettavasta uudesta julkisyhteisöstä.

Neljännessä momentissa säädettäisiin puolestaan siitä tilanteesta, jossa kaksi tai useampi olemassa oleva julkisyhteisö yhdistyy. Olemassa olevilla yhdistyvillä julkisyhteisöillä on olemassa omat 5 ja 7 §:n mukaisesti asetetut ja lasketut energiansäästön ja energiankäytön vähentämisen tavoitteet, joten lähtökohtaisesti tässä tilanteessa kahdesta tai useammasta julkisyhteisöstä muodostuneen julkisyhteisön energiansäästön ja energiankäytön vähentämisen tavoitteet olisi laskettavissa suoraan yhdistyvien julkisyhteisöjen tietojen perusteella. Luonnollisesti 9 §:ssä tarkoitettu energiankäytön tehostamissuunnitelma olisi päivitettävä, mutta 11 §:ssä säädettyyn energiansäästön raportointiin ei tulisi väli vuosia. Mikäli yhdistyvien julkisyhteisöjen tietojen käyttäminen ei olisi mahdollista tai muutoin kohtuullista, noudatettaisiin 2 momentissa säädettyä menettelyä missä säädetään uusien lain voimaantulon jälkeen perustettavista uusista julkisyhteisöistä.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Energiansäästön edistämistä koskevaan lakiehdotukseen sisältyy valtuussäännöksiä koskien toimintasuunnitelmaa energiankäytön tehostamiseksi ja energiansäästön raportointia. Näistä ei ole tarkoituksenmukaista ottaa säädöksiä lakiin, vaan lakiin ehdotetaan otettavaksi valtuudet valtioneuvostolle antaa tarvittaessa yksityiskohtaisempia säädöksiä.

Lakiehdotuksen 9 §:ssä, jossa säädetään toimintasuunnitelmasta energiankäytön tehostamiseksi, valtioneuvostolle annettaisiin toimivalta asetuksella säätää tarvittaessa toimintasuunnitelman sisällöstä.

Lakiehdotuksen 11 §:ssä, jossa säädetään energiansäästön raportointi, valtioneuvostolle annettaisiin toimivalta asetuksella säätää tarvittaessa energiansäästön raportoinnista.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

4 Suhde perustuslakiin ja sääätämishjärjestys

Perustuslain 121 §:n mukaan kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Perustuslain 123 §:n mukaan yliopistoilla on itsehallinto sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään.

Lakiehdotuksen ei voida katsoa puuttuvan perustuslailla suojattuun kunnalliseen itsehallintoon siten, että rajoittaisi kuntalaisille kuu-

luua oikeutta päättää kuntansa hallinnosta ja taloudesta. Samoin lakiehdotuksen ei voida katsoa puuttuvan perustuslailla suojattuun yliopistojen itsehallintoon siten, että rajoittaisi yliopistojen itsehallintoa. Ehdotusta valmisteltaessa on katsottu, että lakiehdotus voidaan antaa tavallisen lain säätämishjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

julkisyhteisöjen energiatehokkuudesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tavoitteena on asettaa määrälliset tavoitteet ja luoda toiminnalliset puitteet julkisyhteisöjen energiatehokkuuden parantamiseksi ja energianloppukulutuksen vähentämiseksi.

Tällä lailla pannaan täytäntöön lisäksi energian loppukäytön tehokkuudesta ja energiapalveluista sekä neuvoston direktiivin 93/76/ETY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/32/EY julkisyhteisöjen energiansäästö-tavoitteiden osalta.

2 §

Sovelletamisala

Julkisyhteisöllä tarkoitetaan tässä laissa:

- 1) valtion virastoja ja laitoksia;
- 2) tuomioistuimia ja muita lainkäyttöelimiä;
- 3) Suomen Pankkia mukaan lukien Finanssivalvonta, Kansaneläkelaitosta sekä muita itsenäisiä julkisoikeudellisia laitoksia;
- 4) eduskunnan virastoja;
- 5) yliopistoja;
- 6) kuntia ja kuntayhtymiä;

Lakia sovelletaan myös puolustusvoimiin lukuun ottamatta sen sotilaallista toimintaa.

Lakia ei sovelleta valtion, kunnan tai kuntayhtymän liikelaitoksiin eikä julkisyhteisöjen kokonaan taikka osittain omistamiin yhtiöihin tai sellaisiin julkisyhteisöihin, jossa on vähemmän kuin 50 työntekijää. Lakia ei sovelleta myöskään sellaiseen kuntaan, jonka asukasluku on alle 2000 tai sellaiseen 1 mo-

mentissa mainittuun julkisyhteisöön, jolla ei ole omaa energian loppukulutusta.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) ostoenergialla julkisyhteisön ostamaa sähkön, lämmön ja jäähdytyksen sekä polttoaineiden yhteenlaskettua energiayksiköissä ilmaistua energiamäärää;

2) energian loppukulutuksella julkisyhteisön ostamaa ja vuokra- tai muihin sopimuksiin sisältyvänä saamaa sähkön, lämmön ja jäähdytyksen sekä polttoaineiden yhteenlaskettua energiayksiköissä ilmaistua energiamäärää;

3) energiankäytöllä julkisyhteisön energian loppukulutusta ja julkisyhteisön omaan käyttöön uusiutuvilla energialähteillä tuottamaansa energiaa;

4) energiansäästöllä aktiivisin toimenpitein aikaan saatua, energian loppukulutuksen vähentämistä nykytasosta sekä tulevan loppukulutuksen vähentämistä verrattuna siihen energiamäärään, joka toteutuisi ilman aktiivista toimenpidettä;

5) energiatehokkuudella suoritteen tai palvelun ja sen tuottamiseen tarvittavan energiamäärän keskinäistä suhdetta, jossa energiatehokkuuden tason arviointiperusteena on vastaavan suoritteen tai palvelun tuottaminen toisaalla;

6) energiatehokkuuden parantumisella teknisistä ja ihmisten käyttäytymiseen liittyvistä muutoksista johtuvaa energian loppukulutuksen pienentymistä suhteessa suoritteen tai palvelun määrään ja laatuun;

7) energiakatselmuksella kokonaisvaltaista kartoitusta julkisyhteisön käytössä olevan rakennuksen energiankäytöstä sekä taloudellisesti kannattavista toimenpiteistä energian loppukulutuksen vähentämiseksi;

4§

Energiatehokkuuden edistämismvelvollisuus

Julkisyhteisön tulee omassa energian käytössään edistää energiatehokkuutta ja energiansäästöä.

Julkisyhteisön on kiinnitettävä huomiota hankintojen energiatehokkuuteen silloin, kun hankinnalla on olennaista merkitystä hankinnan kohteen oman tai sen aiheuttaman energiankäytön kannalta ottamalla energiatehokkuus huomioon hankintatoimissa hyödyntämällä energiamerkintöjä, elinkaari-kustannuslaskelmia tai muita vastaavia menetelmiä hankintojen kustannustehokkuuden varmistamiseksi.

Julkisyhteisön on oman energian käytön lisäksi suunnitelmia laatiessaan, toimenpiteitä valmistellessaan, päätöksenteossa sekä muussa toiminnassaan huomioitava toimenpiteiden vaikutus energiatehokkuuteen ja energiansäästöön.

5 §

Energiansäästötavoite

Julkisyhteisöjen on asetettava energiansäästötavoite vuodelle 2016 ja energiansäästötavoitteen väli-tavoite vuodelle 2013. Energiansäästön välitavoite vuodelle 2013 on asetettava siten, että vähintään yhdeksän prosentin energiansäästötavoite voidaan täyttää vuonna 2016.

Kuntien ja kuntayhtymien on asetettava 1 momentista poiketen energiansäästötavoite vuodelle 2016 ilman välitavoitetta siten, että energiansäästötavoitteessa on otettu huomioon kuntien ja kuntayhtymien todelliset mahdollisuudet säästää energiaa.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu energiansäästötavoite on laskettava ensisijaisesti vuoden 2010 (vertailuvuosi) energian loppukulutuksen tai painavasta syystä ostoenergian

määrästä. Vertailuvuotena on mahdollista käyttää myös vuotta 2005, 2006, 2007, 2008 tai 2009.

6 §

Energiansäästön määrittäminen

Energiansäästö määritetään mittaamalla tai arvioimalla energiankäyttö ennen yhden tai useamman energian säästötoimen toteuttamista ja sen jälkeen siten, että energiankäyttöön vaikuttavat ulkoiset tekijät vakioidaan ottamalla huomioon sääolosuhteet ja poikkeavat käyttötilanteet.

Edellä 5 §:ssä tarkoitettuun vuodelle 2016 kohdistuvaan energiansäästötavoitteeseen voidaan sisällyttää ainoastaan se määrä energiansäästöä, joka 2005 tai sen jälkeen toteutuilla energiansäästö-toimilla voidaan osoittaa olevan jäljellä vuonna 2016.

7 §

Energiankäytön vähentämisen tavoite

Julkisyhteisön on asetettava energiankäytön vähentämiselle tavoite siten, että julkisyhteisön energian loppukulutus on vuonna 2020 vähemmän kuin mitä se on vuonna 2010. Tavoite voidaan laskea energian loppukulutuksen määrän sijasta myös painavasta syystä ostoenergian määrästä. Jos julkisyhteisön energiankäyttö on poikkeuksellinen vuonna 2010, voidaan poikkeukselliset olosuhteet ottaa huomioon tavoitteen laskennassa.

Jos julkisyhteisön tehtävät lisääntyvät tai vähenevät merkittävästi, on tehtävien seurauksena lisääntynyt taikka vähentynyt energian käytön määrä huomioitava 1 momentissa tarkoitettussa tavoitteessa.

8 §

Energiansäästön ja energiankäytön vähentämisen tavoitteiden kohtuullistaminen

Edellä 5 §:ssä tarkoitettua energiansäästötavoitetta ja 7 §:ssä tarkoitettua energian-

käytön vähentämiseksi asetetusta vaatimuksesta voidaan erityisestä syystä poiketa, jos energiansäästötavoite tai energiankäytön vähentämistä koskeva vaatimus olisi julkisyhteisön tehtävien tehokkaan tai taloudellisen hoitamisen taikka muussa laissa säädetyn velvoitteen kannalta kokonaisuutena arvioiden ilmeisen kohtuutonta.

9 §

Toimintasuunnitelma energiankäytön tehostamiseksi

Julkisyhteisön on laadittava julkisesti saatavilla oleva toimintasuunnitelma energiankäytön tehostamiseksi (*toimintasuunnitelma*), jossa on vähintään oltava tiedot:

- 1) energian loppukulutuksesta tai ostoenergiasta;
- 2) energiankäytön jakaumasta sekä laskelma energian säästötavoitteesta;
- 3) energiankäytön tehostamistoiminnan organisoinnista, seurannasta ja raportoinnista;
- 4) energiakatselmuksista ja niiden perusteella toteutettavista toimista;
- 5) muista säästötavoitteen saavuttamiseksi tehtävistä energiansäästötoimista.

Lisäksi toimintasuunnitelmassa on oltava kuvaus hankintatoimen menettelytavoista tai ohjeista koskien 4 §:n 2 momentissa säädettyä hankintojen energiatehokkuutta koskevan arvioinnin toteutustapaa.

Jos 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja energiakatselmuksia ei ole tehty, toimintasuunnitelmassa on esitettävä suunnitelma energiakatselmusten toteuttamisesta. Toimintasuunnitelma on päivitettävä tarpeen mukaan siten, että se vastaa muuttuneita tilanteita ja olosuhteita.

Tarkemmat säännökset toimintasuunnitelman sisällöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

10 §

Ostoenergian kulutusseuranta

Julkisyhteisön on seurattava ostoenergian kulutusta tarkoituksen mukaisella tavalla ja riittävällä tarkkuudella. Rakennuksissa tai rakennusryhmissä kulutetun ostoenergian

määrää sähkön, maakaasun, kaukolämmön ja kaukojäähdytyksen osalta on kuitenkin seurattava vähintään kuukausitasolla ja julkisyhteisön kuluttaman muun ostoenergian määrää on seurattava vähintään vuositasolla. Ostoenergian kulutuksen määrää myös sellaisen rakennuksen osalta voidaan seurata vuositasolla siinä tapauksessa, jos rakennuksen ostoenergian kulutuksen määrä on hyvin vähäinen.

Energian kulutuksen seurannasta saatuja tietoja on hyödynnettävä 9 §:ssä tarkoitettussa toimintasuunnitelmassa ja sen toimeenpanossa.

11 §

Energiansäästön raportointi

Julkisyhteisön on laadittava vuosittain julkisesti saatavilla oleva toimintasuunnitelmaan perustuva raportti, johon on sisällytettävä tiedot siihen saakka säästetyn energian määrästä ja tiedot energian loppukulutuksesta tai ostoenergian määrästä sekä selvitys tilanteesta energiansäästötavoitteen ja energiankäytön vähentämisen tavoitteen saavuttamiseksi (*energiansäästöraportti*).

Valtion virastojen ja laitosten on vuosittain toimitettava energiansäästöraportti hallinnonalansa ministeriölle ja eduskunnan virastojen kansliatoimikunnalle maaliskuun loppuun mennessä. Yliopistojen on puolestaan toimitettava energiansäästöraportti vuosittain opetusministeriölle.

Eduskunnan kansliatoimikunnan, tasavallan presidentin sekä valtioneuvoston kanslian ja ministeriöiden on toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle energiansäästöraportti johon on sisällytetty myös alaisen hallinnon virastojen ja laitosten tiedot kunkin julkisyhteisön osalta. Opetusministeriön on sisällytettävä energiansäästöraporttiin lisäksi yliopistojen tiedot. Energiansäästöraportti on toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2013, 2017 ja 2021. Kunnan ja kuntayhtymän on pyynnöstä toimitettava energiansäästöraportti kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2013, 2017 ja 2021 työ- ja elinkeinoministeriölle.

Tarkemmat säännökset energiansäästön raportoinnista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

12 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

13 §

Siirtymäsäännökset

Julkisyhteisön on laadittava tämän lain 9 §:ssä tarkoitettu toimintasuunnitelma siten, että 11 §:n 2 momentissa tarkoitettu energiansäästön raportointi voidaan toteuttaa ensimmäisen kerran vuonna 2013. Lain voimaantulon jälkeen perustettavan uuden julkisyhteisön on laadittava tämän lain 9 §:ssä tarkoitettu toimintasuunnitelma siten, että 11 §:ssä tarkoitettu energiansäästön raportointi voidaan toteuttaa ensimmäisen kerran seuraavana vuonna siitä kun toimintaa on harjoitettu yksi vuosi, kuitenkin aikaisintaan vuonna 2013.

Lain voimaantulon jälkeen perustettavan uuden 2 §:n 1 momentin 1-5 kohdassa tarkoitettujen julkisyhteisön energiansäästötavoite on 5 §:n 1 momentissa säädetyn yhdeksän prosentin sijasta yksi prosentti kultakin tulevalta täydeltä kalenterivuodelta. Energiansäästötavoite on laskettava julkisyhteisön perustamis-

ta seuraavan vuoden energian loppukulutuksen tai erityisen painavasta syystä ostoenergian määrästä ja 7 §:ssä tarkoitettu energiankulutuksen tavoite on asetettava siten, että julkisyhteisön energian loppukulutus tai erityisen painavasta syystä ostoenergian määrä on vuonna 2020 vähemmän kuin mitä se on julkisyhteisön perustamisvuotta seuraavana vuotena. Lain voimaantulon jälkeen perustettavan uuden julkisyhteisön ei tarvitse laatia 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua energiansäästötavoitteen välitavoitetta vuodelle 2013 ja vuonna 2015 perustettavan julkisyhteisön ei tarvitse asettaa 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua energiansäästötavoitetta vuodelle 2016.

Lain voimaantulon jälkeen lain soveltamisalan piiriin tulevaan julkisyhteisöön sovelletaan soveltuvin osin mitä edellä on säädetty lain voimaantulon jälkeen perustettava uudesta julkisyhteisöstä.

Lain voimaantulon jälkeen kahden tai useamman olemassa olevan julkisyhteisön yhdistyttyä on 2 ja 3 momentista poiketen energiansäästötavoite ja energiansäästötavoitteen välitavoite asetettava ja laskettava 5 §:ssä säädetyllä tavalla sekä energiankulutuksen vähentämisen tavoite asetettava 7 §:ssä säädetyllä tavalla siten, että tavoitteiden asettamisessa ja laskennassa käytetään soveltuvin osin yhdistyvien julkisyhteisöjen tietoja ja ennen yhdistymistä asetettuja energiansäästön ja energiakäytön vähentämisen tavoitteita. Mikäli yhdistyvien julkisyhteisöjen tietojen käyttäminen ei ole mahdollista tai muutoin kohtuullista, noudatetaan sitä mitä 2 momentissa säädetään.

Helsingissä päivänä kuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Elinkeinoministeri *Mauri Pekkarinen*